

HOOFSTUK 5 HABAKUK 1 : 2-4

I	A	1	3	עַד־אָנָה יְהוָה שְׁנַעְמִי	2	a
				וְלֹא תִשְׁמַע		b
		2	3	אָזַעַק אֵלַיךְ חֶמְס		c
				וְלֹא תוֹשִׁיעַ:		d
	B	3	3	לָמָּה תִרְאֵנִי אָנוּן	3	a
				וְעָמַל תִּבְרִיט		b
		4	3	וְשֵׁר וְחֶמְס לְנִגְדֵי		c
				וַיְהִי רִיב		d
				וּמְרוֹן יִשָּׂא:		e
II	C	5	3	עַל־כֵּן תִּפְוֶג תּוֹרָה	4	a
				וְלֹא־יִצָּא לְנִצַּח מִשְׁפָּט		b
		6	4	כִּי רָשַׁע מִכְתִּיר אַח־הַצְּדִיק		c
				עַל־כֵּן יִצָּא מִשְׁפָּט מֵעַקֵּל:		d

5.1 PERIKOOPAFBAKENING

In die vorige hoofstuk is reeds daarop gewys dat 'n nuwe perikoop by 1:2 begin. 1:2-4 kan as eenheid afgebaken word op grond van die volgende oorwegings:

- * In 1:2-4 is die oorgrote meerderheid van die werkwoorde in die eerste of die tweede persoon manlik enkelvoud. Al die werkwoorde is indikatief van aard. In 1:5 kom tweede persoon manlik meervoud imperatiewe voor, terwyl werkwoorde in die derde persoon van 1:6 af 'n prominente rol speel. 'n Duidelike subjekwisseling vind dus by 1:5 plaas.
- * In 1:2-4 word in die tweede persoon oor Jahwe gepraat, terwyl Hy in 1:5 en verder self die woord voer.
- * Op leksikale vlak is daar ooreenkomste tussen 1:2-4 en dit wat volg. **רָצָא** kom byvoorbeeld voor in 1:4 en 7. **חֶמְס** kom in 1:2 en 3 sowel as in 1:9 voor. Tog is daar ook 'n duidelike onderskeid te tref. In 1:2-4 kom sosiaal-etiese en religieuse terme voor, terwyl dit in die volgende gedeelte ontbreek.
- * 1:2-4 vertoon die kenmerke van 'n klaaglied, terwyl 1:5 en verder tot 'n ander genre behoort.
- * In 1:2-4 word gekla dat Jahwe passief is en sekere dinge eenvoudig toelaat. In die gedeelte wat by 1:5 begin, tree Jahwe handelend op.

1:2-4 kan dus as 'n afgebakende eenheid beskou word.

5.2 TEKSKRITIEK

Enkele tekskritiese wysigings word soms by hierdie perikoop voorgestel¹. Die Massoretiese teks is egter deurgaans duidelik, daarom hoef geen veranderings aangebring te word nie.

5.3 MORFOLOGIESE ANALISE

5.3.1 Ontleding

'n Volledige morfologiese ontleding van Habakuk 1:2-4 word in Addendum 1 gegee.

5.3.2 Bespreking

'n Aantal opvallende kenmerke kom uit die analise na vore:

- * In die eerste drie stiges (2ab, 2cd en 3ab) kom 2 manlik enkelvoud en 1 enkelvoud werkwoorde voor. Die pronominale suffikse wat gebruik word, volg dieselfde patroon.
- * 'n Oorgang vind plaas by die vierde stige (3cde). 'n 1 enkelvoud pronominale suffiks kom nog voor, maar die werkwoord is nou in die derde persoon.
- * Die oorgang wat in die vierde stige begin, word in die vyfde (4ab) en sesde (4cd) stige voltrek. Nou is daar geen werkwoordsvorme of pronominale suffikse in die eerste of tweede persoon nie. Al die werkwoorde is in die derde persoon.
- * Jahwe is die subjek van al die werkwoorde in die tweede persoon en die 2 manlik enkelvoud pronominale suffikse verwys na Hom. Die profeet is die subjek van die werkwoorde in die eerste persoon en die 1 enkelvoud suffikse verwys na hom. Die werkwoorde in die derde persoon het nie deurgaans dieselfde subjek nie, tog vorm al hierdie subjekte binne die konteks van die perikoop 'n semantiese veld (vergelyk 5.4.2).
- * Die woordeskat wat in hierdie perikoop gebruik word, is geyk. Humbert (1944:86-103) toon aan dat gebruik gemaak word van terme wat veral in die profetiese literatuur, die psalms en die wysheidsliteratuur voorkom. In die laaste twee stiges word egter drie terme gebruik wat selde voorkom. גַּפְרִית in 4a kom slegs vier keer in die Ou Testament voor, naamlik in Genesis 45:26, Habakuk 1:4, Psalm 38:9 en Psalm 77:3.

מְכַתִּיר in 4c kom in die die Hif'il voor in Habakuk 1:4, Spreuke 14:18 en Psalm 142:8. In die Pi'el kom dit voor in Rigters 20:43, Job 36:2 en Psalm 22:13. **מַעְקָל** in 4d is 'n *hapax legomenon*. 'n Naamwoord wat van dieselfde stam afgelei is, kom voor in Rigters 5:6, Jesaja 27:1 en Psalm 125:5. Dit sal later blyk dat die vreemde optrede van Jahwe in hierdie perikoop bekla word. Juis waar die resultaat van Jahwe se vreemde optrede beskryf word, maak die outeur gebruik van vreemde woordeskat. Dit is dus binne die konteks funksioneel.

Net uit die woordgebruik word 'n patroon reeds sigbaar. Deur middel van geykte woordeskat word die optrede van Jahwe en die reaksie van die profeet in die eerste drie stiges beskryf. In die vierde stige vind 'n oorgang plaas. Die woordeskat is steeds geyk, maar die resultaat van Jahwe se optrede word geskets. In die vyfde en sesde stige is die oorgang voltrek. Die resultaat van Jahwe se optrede word beskryf. Nou word seldsame woorde gebruik om 'n seldsame situasie te verwoord.

5.3.3 Semantiese groepering

Die woordeskat wat in hierdie perikoop voorkom, word doelbewus op 'n sekere manier semanties met mekaar in verband gebring. 'n Aantal sake val op wanneer die perikoop noukeurig gelees word:

- * Die **werkwoorde** in die perikoop beweeg in bepaalde semantiese velde:
 - Die werkwoorde waarvan die *profeet die subjek* is, behoort tot dieselfde semantiese veld. Hierdie veld kan getipeer word as "n roep na hulp". Hierdie werkwoorde kom voor in stiges 1 (**שִׁנְעָתִי** in 2a) en 2 (**אֲזַעֲקֶךָ** in 2c).
 - Die werkwoorde waarvan *Jahwe die subjek* is, behoort tot twee semantiese velde. Die eerste veld kom voor in stiges 1 (**לֹא תִשְׁמַע** in 2b) en 2 (**לֹא תוֹשִׁיעַ** in 2d) en kan getipeer word as "n afwesigheid van hulp". Die tweede veld kom voor in stige 3 (**תִּרְאֶנִּי** in 3a en **תִּבְרִיט** in 3b) en kan getipeer word as "n passiewe aanskoue".
 - By die werkwoorde in die *derde persoon* is die patroon nie so reëlmatig nie. In stige 4 dui die werkwoorde (**יְהִי** in 3d en **יִשָּׂא** in 3e) op die 'bestaan van 'n situasie'. In stige 5 dui die werkwoorde (**תִּפְרוֹג** in 4a en **לֹא יִצָּא לְנִצָּח** in 4b) op die 'afwesigheid' van **תוֹרָה** en **מִשְׁפָּט**. In stige 6 behoort die twee werkwoorde nie tot dieselfde semantiese veld nie. **מְכַתִּיר** 'omsingel' in 4c dui op 'n bepaalde handeling, terwyl **יִצָּא מַעְקָל** in 4d die resultaat van daardie handeling aandui.

- * Die naamwoorde in die perikoop word ook baie duidelik semanties gegroepeer:
- Die naamwoorde in *stiges 2, 3 en 4* behoort tot dieselfde semantiese veld. **חָמָס** (2c en 3c), **אָרְוֹ** (3a), **עָמַל** (3b), **שָׂר** (3c), **רִיב** (3d) en **מְרוֹן** (3e) kan almal gegroepeer word as woorde wat te doen het met 'n onregverdige en gewelddadige toestand'.
 - In *stiges 5 en 6* behoort **תּוֹרָה** (4a) en **מִשְׁפָּט** (4b en d) tot 'n semantiese veld wat getipeer kan word as 'orderingsprinsipes'. Hierdie terme het oorspronklik 'n forensiese konnotasie. Dit dui op die uitspraak van 'n regter waardeur die regte orde in die samelewing gewaarborg en herstel word. Op religieuse vlak dui die terme op onderrig in die korrekte lewenshouding. Veral in die wysheidsliteratuur word die terme gebruik om die onderwysing van Jahwe te beskryf, die onderwysing wat die vrome in staat stel om die korrekte lewenshouding te openbaar. **רָשָׁע** en **צַדִּיק** is antonieme wat as regs- of religieuse terminologie beskou kan word. Die **רָשָׁע** is die skuldige party in die hofgeding, terwyl die **צַדִּיק** die onskuldige party is. Op religieuse vlak beteken dit dat die **רָשָׁע** 'n mens is wat nie in ooreenstemming met die wil van God leef nie, terwyl die **צַדִּיק** die godvresende mens is wat na die wil van God soek. Dit is insiggewend om daarop te let dat **רָשָׁע** geassosieer kan word met die terminologie in stiges 2, 3 en 4, terwyl **צַדִּיק** geassosieer kan word met die terminologie in stiges 5 en 6. Juis omdat die toestand wat in stiges 2, 3 en 4 beskryf word bestaan, kan **תּוֹרָה** en **מִשְׁפָּט** nie funksioneer nie. Die **רָשָׁע** het gevolglik die oorhand oor die **צַדִּיק**.

Die semantiese groepering bevestig wat in die voorafgaande paragraaf uitgewys is. In stiges 1, 2 en 3 word die optrede van Jahwe en die profeet beskryf deur middel van terme wat aan mekaar verwant is. In stige 4 word die resultaat van daardie optrede weergegee. Dié stige is nou verbonde met die voorafgaande omdat die naamwoorde tot dieselfde semantiese veld as dié in stiges 1-3 behoort. Die konsekwensie van die voorafgaande beskrywing word in stiges 5 en 6 gegee. Orderingsprinsipes geld nie meer nie, terwyl die goddelose die oorhand oor die regverdige kry.

5.3.4 Woordpare

'n Opvallende aantal woordpare kom in die perikoop voor, naamlik **אָרְוֹ** en **עָמַל** in 3ab, **שָׂר** en **חָמָס** in 3c, **רִיב** en **מְרוֹן** in 3de en **תּוֹרָה** en **מִשְׁפָּט** in 4ab. Elke paar

bevat sinonieme terme. **נָשַׁע** en **צָדִיק** in 4c is ook 'n woordpaar, hoewel hulle antonieme is. Die gebruik van 'n lys van woordpare suggereer iets van die omvattende verval wat die profeet rondom hom bemerk, 'n verval wat toegeskryf kan word aan die (skynbaar) totale afwesigheid van Jahwe.

5.3.5 Sintese

Op morfologiese vlak vertoon Habakuk 2:2-4 'n duidelike patroon. Die eerste vier stiges vorm op morfologiese gronde 'n eenheid, terwyl die laaste twee stiges weer eienskappe in gemeen het.

5.4 SINTAKTIESE ANALISE

5.4.1 Ontleding

'n Volledige sintaktiese analise van die perikoop word in Addendum 2 gegee.

5.4.2 Bespreking

In die eerste stige kom twee kola voor, naamlik 'n vraagsin (2a) gevolg deur 'n adversatiewe sin wat boonop 'n ontkenningssin is (2b). In die vraagsin word 'n aksie van die profeet beskryf, in die adversatiewe sin 'n aksie van Jahwe. Presies dieselfde patroon word in die tweede stige gevolg. Die vraagwoord **עַרְאֲלָה** waarmee die eerste stige ingelei word, word aan die begin van die tweede stige veronderstel. 2c is dus ook 'n vraagsin. 2d is 'n adversatiewe sin waarin 'n aksie van Jahwe beskryf word. Hierdie vier kola moet as 'n eenheid beskou word.

In stige 3 kom twee vraagsinne voor. Die **לָמָּה** waarmee 3a ingelei word, moet ook aan die begin van 3b veronderstel word. In beide die kola word die optrede van Jahwe beskryf. Die resultaat van hierdie optrede word in stige 4 aan die orde gestel. Deur middel van drie stelsinne (3c, 3d en 3e) word die werklikheid van die profeet se situasie beskryf. Stiges 3 en 4 is dus verwant. Die feit dat vraagsinne ook hier voorkom, toon dat stiges 3 en 4 met die voorafgaande twee moet verbind.

Die **עַל־כֵּן** waarmee stige 5 (4ab) ingelei word, skep probleme. Hierdie partikel dien gewoonlik as inleiding tot 'n afhanklike sin (komma). Die voorafgaande kolon (3e) is egter so nou vervleg met dit wat voorafgaan, dat 4a nie as 'n komma wat net by 3e hoort, beskou kan word nie. Die enigste moontlike alternatief is dat **עַל־כֵּן** 'n gevolgsin inlei wat by al die voorafgaande kola hoort. Stige 5 gee dus die gevolg van

die beskrywing in die eerste vier stiges weer. 4b moet gesien word as 'n voortsetting van 4a en kan dus nie as 'n aparte kolon beskou word nie. In 4a word die gevolg van Jahwe se afwesigheid positief gestel, in 4b negatief. Die bevestigende partikel כִּי in in stige 6 (4cd) lei nie 'n nuwe kolon in nie, maar is 'n bevestiging van die voorafgaande gevolgsin. Dit word beklemtoon deur die על־כִּן waarmee 4d ingelei word. Stiges 5 en 6 moet dus verbind. Die gevolg van die voorafgaande word hier aan die orde gestel.

5.4.3 Sintese

In die sintaktiese ontleding word bevestig wat reeds in die morfologiese analise opgemerk is, naamlik dat die eerste vier stiges as 'n eenheid beskou kan word. Die laaste twee stiges word weer ten nouste verbind. Die vraagsinne, adversatiewe sinne en stelsinne in die eerste vier stiges word opgevolg deur gevolgsinne in stiges 5 en 6.

5.5 SEGMENTERING

5.5.1 Stige-indeling

Die stige-indeling wat hier gevolg word, stem ooreen met dié in BHS. Stiges 1-3 is distigiese versreëls. Stige 4 (3cde) is 'n tristige. Stiges 5 en 6 is weer distiges.

5.5.2 Strofe-indeling

Die ses stiges kan saamgegroeper word in drie strofes van twee versreëls elk:

- * *Strofe A* bestaan uit stiges 1 en 2 en word gekenmerk deur 'n tweevoudige vraag en 'n adversatiewe sin wat op elke vraag volg. Die eksterne parallelisme bevestig dat die twee versreëls saamgegroeper moet word.
- * *Strofe B* bestaan uit stiges 3 en 4 en word gekenmerk deur 'n vraag in stige 3 gevolg deur 'n beskrywing van die nood waarin die profeet verkeer in stige 4.
- * *Strofe C* bestaan uit stiges 5 en 6. Hierdie strofe word gekenmerk deur gevolgsinne.

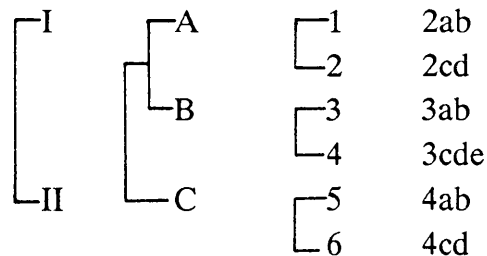
5.5.3 Stansa-indeling

Die gedig kan in twee stansas verdeel word:

- * *Stansa I* bestaan uit strofes A en B. Uit die morfologiese en sintaktiese analise het dit geblyk dat hierdie twee strofes gekenmerk word deur 2 manlik enkelvoud en 1 enkelvoud werkwoorde en pronominale suffikse. Ook die woordeskat wat hier gebruik word toon groot ooreenkomste. Verder is daar ooreenkomste in die sinsstipes wat gebruik word.
- * *Stansa II* bestaan uit strofe C. 'n Duidelike wending kom hier voor. Die werkwoorde is in die derde persoon, die woordeskat verskil van die voorafgaande en die sinskonstruksies toon aan dat die gevolg van die voorafgaande nou geskets word.

5.6 STRUKTUUR

Nadat die perikoop op verskillende vlakke ontleed is, kan die struktuur skematies soos volg voorgestel word:

5.7 KOMMUNIKATIEWE MIDDELE

5.7.1 Ekstra patroonvorming

a) *Metrum*

Die metrum van die eerste drie versreëls is 3+2. Versreël 4 is 'n tristige met 'n 3+2+2 metrum. Dit is opvallend dat die laaste versreël van stansa I langer is as die voorafgaande. Die metrum in stansa II wyk af van die patroon in die eerste stansa. Reël 5 is 'n 3+4 en reël 6 'n 4+4 versreël. Aan die einde van die gedig, waar die resultaat van die voorafgaande beskryf word en Jahwe se vreemde optrede toegelig word, is die versreëls langer. Selfs die metriese patroon pas dus in by die opbou van die perikoop.

b) *Klankverskynsels*

Opvallende alliterasie van s-klanke kom in die perikoop voor (versreëls 1, 2, 4, 5 en 6). Dieselfde geld vir assonansie van a-klanke (versreëls 1-6). Alliterasie van s-klanke is meermale 'n kenmerkende verskynsel van klaagliedere en dra by om 'n atmosfeer van droefheid te skep (Prinsloo 1984:125).

c) *Parallelismes*

'n Eksterne sinonieme parallelisme kom in stiges 1 en 2 voor. In beide versreëls word 'n aksie van die profeet in die eerste versbeen beskryf, terwyl die reaksie van Jāhwe in die tweede versbeen aan die orde gestel word. Daardeur word die eerste twee versreëls baie nou saamgebind.

In versreël 5 kom 'n interne sinonieme parallelisme voor. In beide versbene is die woordvolgorde V+S.

d) *Chiasmes*

In stige 3 kom 'n interne chiasme voor. Die woordvolgorde in die eerste versbeen (M+V+O) word omgeruil in die tweede ([M]+O+V).

In versreël 4 kom ook 'n interne chiasme voor. Hierdie is 'n tristige. In die eerste versbeen kom geen werkwoord voor nie. Die tweede en derde versbeen vorm egter 'n interne chiasme, waar die woordvolgorde in die tweede versbeen (V+S) omgeruil word in die derde (S+V). Deur die voorkoms van interne chiasmes word versreëls 3 en 4 verbind.

e) *Strukturele patrone*

'n Interessante patroon kom na vore wanneer versreëls 5 en 6 vergelyk word. By beide die werkwoorde en die subjekte van die werkwoorde kom 'n ABCB-patroon voor:

4a	מָפֹרָג	תּוֹרָה	A
4b	יָצָא	מִשְׁפָּט	B
4c	מִבְחִיר	רָשָׁע	C
4d	יָצָא	מִשְׁפָּט	B

Hierdie patroon kom meermale in Hebreeuse poësie voor. Die twee versreëls word daardeur tot 'n hegte eenheid verbind (Kselman 1982:228). Verder is dit opvallend dat die eerste en laaste versbeen in die strofe deur **עַל־כֵּן** ingelei word. Daardeur word 'n *inclusio* gevorm.

5.7.2 Ongrammatikaliteit

Die volgende ongrammatikale konvensies wat eie is aan poësie kom in die perikoop voor:

a) *Delesie*

Dit kom voor by versreëls 1 en 2. Die **עַד־אֲנִי** waarmee versreël 1 ingelei word, word aan die begin van versreël 2 veronderstel. Dieselfde vind plaas in versreël 3. Die **לָמָּה** in die eerste versbeen word in die tweede veronderstel. In beide gevalle word die vraagwoord weggelaat omdat dit nie essensieel is om dit te herhaal nie. Deur dit weg te laat in versreël 2 word die moontlikheid geskep om 'n objek in die versbeen by te voeg. Die weglating van die vraagwoord in die derde versreël verseker dat die metriese patroon van die eerste drie versreëls behoue bly.

b) *Lys van woordpare*

In strofe B (3ab en 3cde) kom 'n lys van woordpare voor, naamlik **אֲנִי** en **עָמַל**, **שָׂר** en **חָמָס** en **רִיב** en **מָרוֹן**. Deur die opeenstapeling van woorde met 'n negatiewe konnotasie, word die erns van die situasie wat die profeet beskryf, onderstreep. Woordpare kom ook voor in strofe C. In 4ab word **תּוֹרָה** en **מִשְׁפָּט** saam gebruik. In 4cd kom **רָשָׁע** en **צַדִּיק** voor. Beide hierdie pare kom uit die forensiese sfeer en word in oordragtelike sin op die religieuse lewe van toepassing gemaak.

5.8 GENRE

Habakuk 1:2-4 is 'n klaaglied. Dit word bevestig deur die vorm waarin die perikoop gegiet is, die opvallende 3+2 metrum en die inhoud.

Gunkel (1933:117-139 en 172-265) het die klaagliedere in twee groepe verdeel, naamlik klaagliedere van die enkeling en klaagliedere van die volk. Menings loop uiteen of Habakuk 1:2-4 'n klaaglied van die enkeling (Bič 1968:95; Dykes 1976:82; Rudolph 1975:202; Van der Woude 1978:16) of 'n klaaglied van die volk (Humbert 1944:11; Westermann 1981:173) is. Gunkel (1933) beskou die voorkoms van die

klaer in die meervoud ('ons') as aanduiding dat dit 'n klaaglied van die volk is. Wanneer die klaer in die enkelvoud ('ek') voorkom, is dit 'n klaaglied van die enkeling. Aan hierdie maatstaf gemeet, moet Habakuk 1:2-4 as 'n klaaglied van die enkeling getipeer word. Dykes (1976:82) is egter korrek in haar konklusie dat Habakuk se klagtes net wat vorm betref klaagliedere van die enkeling is. Inhoudelik het die klagtes betrekking op die lyding wat die vromes onder die volk van God moet deurmaak. Die profeet tree by God in om die nood van die vromes te bekla. Hy is die volk se verteenwoordiger voor God, hulle segsman in hulle stryd teen die goddelose (O'Connell 1979:227).

Gewoonlik bevat 'n klaaglied die elemente: Aanroep van die naam van God, klag, bede/wens, vertrouensuitspraak en loftuiting (Gerstenberger 1974:200-202; Gunkel 1933:212-243; Koch 1969:173-176; Mowinckel 1962a:9-10; Westermann 1981:64 en 170).

Volgens Westermann (1981:183-188) is drie elemente of 'subjekte' by die meeste klaagliedere betrokke, naamlik Jahwe, die klaer en die vyande. Hierdie tipe psalm kom herhaaldelik in die Ou Testament voor (vergelyk Psalm 13, 22 en 79). Die skielike wending aan die einde van die klaagpsalms word gewoonlik geassosieer met die ontvangs van 'n goddelike orakel (Begrinch 1934:81-92).

Wanneer Habakuk 1:2-4 met hierdie algemene tipering van klaagliedere vergelyk word, spreek die ooreenkomste vanself. Die drie subjekte waarvan Westermann melding maak, kom hier voor. Die profeet tree self op as klaer. Jahwe word aangeroep. Die rede vir die klag is dat die אֲשֶׁר die צָדִיק onderdruk.

Dit is egter belangrik om daarop te let dat Habakuk 1:2-4 nie 'n volledige klaaglied is nie. Slegs die aanroep van Jahwe en die klag kom voor. Die vertrouensuitspraak en die wending aan die einde van klaagliedere ontbreek.

Eksegete wat vanuit die histories-kritiese metode na die boek Habakuk kyk, lei uit die 'onvolledigheid' van die klaaglied af dat 'n oorspronklik volledige klaaglied in die ontstaansproses van die boek in verskillende dele opgebreek is. Schmidt (1950:52-63) meen byvoorbeeld dat die oorspronklike klag bestaan het uit 1:2-4, 12-13 en 3:18. Peckham (1986:618-619) meen die boek het oorspronklik bestaan uit 'n klaaglied wat al die klassieke elemente van klaagliedere bevat, naamlik 'n klag (1:1-3a, 5-7a, 8-9a, 10), 'n uitspraak van vertrouwe en oproep om hulp (1:12a, 13a), sekerheid dat die klaer verhoor sal word en respons van Jahwe (2:1-3), 'n wens (3:2), himniese lofbetuiging (3:3-12, 15) en 'n loftuiting (3:16-19a).

Hierdie eksegete hou egter nie genoegsaam rekening met die gebruik van klassieke genres deur die profete nie. 'n Profeet giet sy boodskap in 'n vorm wat funksioneel is. Wanneer die boek Habakuk met 'n klaaglied 'n aanvang neem, word spesifieke verwagtinge by die hoorders na vore geroep. Die klaaglied wyk egter af van die normale patroon. Daardeur word die aandag van die hoorders getrek. Hier word reeds gesinspeel op die skok wat in die volgende perikoop op die hoorder wag.

Binne die konteks van die boek is dit vir die interpretasie van die grootste belang om die klaaglied aan die begin raak te sien. 'n Klaaglied word immers op 'n bepaalde manier geïnterpreteer. Die gebruik van 'n geykte vorm en van geykte taal moet vir die eksegete as waarskuwing dien om nie te veel detail in elke woord te lees nie. Dit is ewe belangrik om die afwyking van die normale klaaglied-patroon raak te sien. Die oproep om hulp en die vertrouensuitspraak kom eers heelwat later in die boek na vore. Die funksie van die klaaglied is dus om te verwoord dat die profeet dit ervaar dat Jahwe ver van hom verwyder is. Die klaaglied het 'n literêre funksie in die sin dat dit 'n bydrae lewer tot die uiteindelijke boodskap van die boek. In die hoofstukke wat volg sal die konsekwensies van die gebruik van elke genre en die wyse waarop genres in die boek op mekaar volg, uitgespel word.

5.9 DETAILANALISE

Stansa I

Strofe A

Strofe A word ingelei (2ab) deur die vraagwoord **עֲרֹאֲנָה**. Dit is 'n term wat meermale in klaagliedere voorkom (Psalm 13:2 en 3; 62:4; Jeremia 47:6). Die term gee uitdrukking aan die konkrete nood waarmee die klaer al geruime tyd worstel. Die vraag word gerig aan Jahwe, die Verbondsgod van Israel. **יְהוָה** word sintakties voorop gestel en ontvang daardeur besondere klem. Die verwagting is dat hierdie God, die getroue Verbondsgod, die God wat hemel en aarde gemaak het, sal reageer op die vraag (Harris 1973:23). Die probleem waarmee die profeet worstel, word duidelik uitgespel. Hy roep om hulp (**שִׁנְעָתִי**), maar God hoor nie (**לֹא תִשְׁמַע**). **שִׁרַע** dui op 'n hulpgeroep in tye van nood en kom dikwels in klaagpsalms voor (Psalm 22:25; 28:2; 31:23; 88:14). Die reaksie van Jahwe is net die teenoorgestelde van wat van die Verbondsgod verwag kan word. Die verwagtinge wat opgeroep word deur die vooropstelling van **יְהוָה**, stel onmiddelik teleur. Jahwe hoor nie, Hy is afwesig, Hy tree nie op om die nood van die klaer te verlig nie, Hy verhoor nie die klaagroep van die gelowige nie.

In stige 2 (2cd) word die gedagtegang van 2ab op parallelle wyse voortgesit. Die profeet skreeu (קַעֲזֵב) tot Jahwe. קַעֲזֵב is 'n term wat met emosie gelaai is (Dykes 1976:26) en druk nood (2 Samuel 19:14), berou (1 Samuel 4:13) en pyn (Jesaja 26:17) uit. שָׁרַע en קַעֲזֵב word ook in Job 35:9 saam gebruik om uitdrukking te gee aan die nood waarmee 'n klaer worstel. Die inhoud van die noodgeroep is in hierdie geval טָהַר 'geweld' (vergelyk Jeremia 20:8; Job 19:7). Hierdie term kan beskou word as die oorkoepelende term wat Habakuk gebruik om die lyding wat ervaar word, aan te dui (Boadt 1982:174). Dit kom ses keer in die boek voor (1:2, 3 en 9; 2:8 en twee keer in 2:17). Dit dui op lyding aan die hand van 'n geweldenaar, op die verdrukking en uitbuiting wat daarmee gepaard gaan (Szeles 1987:17). Jahwe se reaksie op die noodroep is weer onverklaarbaar. Hy red nie (וְלֹא תוֹשִׁיעַ). יִשַׁע dui op redding uit eksistensiële nood. In die aangesig van nood bly Jahwe passief, tree Hy nie handelend op om 'n einde aan die geweld te maak nie.

In hierdie eerste strofe word die tema van die boek deur middel van geykte klaagliedterminologie onmiddelik op die voorgrond geplaas. Die hele boek handel oor die vraag *hoe* God onreg kan toelaat, hoe Hy *afwesig* en *passief* kan bly terwyl die gelowige bidder verdruk word. Enigeen wat soek na die *wie*, na die een wat vir die noodsituasie verantwoordelik is, soek tevergeefs! Daarop wil die perikoop geen antwoord verskaf nie (Van der Woude 1978:17).

Strofe B

Die eksistensiële nood van die profeet word in hierdie strofe nog meer pertinent beklemtoon. Die nood blyk nou sosiaal-etiese verval te wees, 'n verval wat uitloop op totale chaos. Die totaliteit van die verval word gesuggereer deur 'n lys van sinonieme woordpare. Die strofe word ingelei (3ab) deur die vraagwoord לָמָּה, 'n tipiese klaagliedterm (Psalm 10:1; 22:2; 42:10; Klaagliedere 5:20). לָמָּה het deurgaans 'n verwyte ondertoon (Van der Woude 1978:17). Die profeet beskuldig Jahwe daarvan dat Hy nie net ver (2b) en passief (2d) is nie, maar dat Hy inderdaad kousaal by die nood betrokke is. Deur middel van 'n chiasme word Jahwe se aandeel by die nood beklemtoon. Hy laat die profeet onreg sien (תִּרְאֵנִי אֲנִי) en kyk toe wanneer ellende hoogty vier (וְעָמַל תִּבְרִיט). אֲנִי dui op die gewelddadige optrede van onregverdige mense, עָמַל op die lyding wat uit daardie optrede spruit. Jahwe kyk maar net toe, terwyl verval aan die orde van die dag is.

In stige 4 (3cde) word die resultaat van Jahwe se aanskoue van die morele verval in die samelewing geskets - absolute wanorde heers! Oral waar die profeet hom begeef

(לְנִגְדִּי) is daar onderdrukking (שָׂד) en geweld (חֲמָס). Mag word misbruik (חֲמָס) en dit loop uit op onderdrukking (שָׂד) en tirannie (vergelyk Genesis 6:11-13; 34:13-15; 49:5; Amos 3:10; Spreuke 4:17; Jesaja 16:4; Hosea 7:13; Habakuk 2:17; Job 5:21). Die gebrek aan sosiaal-etiese norme en medemenslike optrede wat in 3c in die algemeen gestel is, word in 3d en e deur middel van 'n chiasme beklemtoon. Oral word getwis (רִיב וְיִהְיֶה רִיב) en gebaklei (וּמָרוֹן יִשָּׂא). Binne hierdie konteks is רִיב en מָרוֹן, wat dikwels in 'n juridiese konteks voorkom, eerder terme wat dui op sosiale misstande. Mense vernietig mekaar, saai tweedrag en sê mekaar die stryd aan. Die prentjie wat dus geskilder word, is dié van 'n samelewing wat alle sosiaal-etiese norme oorboord-gegooi het, sodat chaos heers in die verhouding tussen mense (Bratcher 1985:57-60).

In stansa I word dus gekla oor Jahwe se afwesigheid en passiwiteit, oor Jahwe se ooglopende toelating van gewelddadige optrede, optrede wat 'n totale samelewingsverval tot gevolg het. Indien die optrede van Jahwe (of dan sy gebrek aan optrede) 'n groot invloed het op die sosiale lewe, is die resultaat daarvan op godsdienstige terrein verwoestend. Dié resultaat word in die tweede stansa beskryf.

Stansa II

Strofe C

Die derde strofe word ingelei (4ab) deur die partikel עַל־כֵּן, wat gevolg aandui. Die gevolg van Jahwe se passiwiteit is dat die wet (תּוֹרָה) kragteloos word (חֲפָרָג) en reg (מִשְׁפָּט) nie meer (לֹא יִצָּח) geskied nie (לֹא יִצָּח). תּוֹרָה en מִשְׁפָּט het baie noempotensies. Binne hierdie konteks kan die verband met die parallelle gebruik van die twee terme in Deuteronomium nie geïgnoreer word nie (Johnson 1985:265-266). In Deuteronomium eis Jahwe getrouheid aan die תּוֹרָה (22 keer) en onderhouding van die מִשְׁפָּטִים (37 keer). Hierdie terme is vir die Deuteronomis 'a reflection of the character and attributes of God himself' (Johnson 1985:265, vergelyk Deuteronomium 32:4). תּוֹרָה en מִשְׁפָּט word dus terme vir die openbaring van God, vir die Woord van God wat rigting gee in die volkslewe, wat ordeningsprinsipes neerlê waarvolgens opgetree moet word. In die wysheidsliteratuur word die terme dikwels op dieselfde wyse gebruik (Gowan 1968:163, vergelyk Spreuke 3:1; 4:2; 28:4; Hosea 4:6; Jeremia 9:12 en Psalm 119). Janzen (1982:397-398) toon aan dat תּוֹרָה en מִשְׁפָּט in Habakuk, soos in Jesaja, gelees kan word teen 'n wysheidsagtergrond (vergelyk Humbert 1944:86-103 vir die pertinente ooreenkomste tussen die woordeskat van Habakuk 1:2-4 en die wysheidsliteratuur). In Jesaja se debat met die koninklike hof, verwerp hy hulle

wysheid as vals en toon aan dat sy יהנה דבר תורה of wysheidsonderrig is. Janzen beperk die betekenis van תורה en משפט in Habakuk tot 'n profetewoord, terwyl die terme binne die konteks eerder wys op die voorskrifte van Jahwe in die algemeen (Boadt 1982:174; Deissler 1984:221; Bratcher 1985:61). תורה en משפט wys dus op die woord van Jahwe, op die openbaring van sy wil, op die voorskrifte wat Hy gee waardeur rigting gegee word aan en orde geskep word binne die geloofsgemeenskap. Die ironiese is dat die wet kragteloos geword het (תפוג), dit het geen uitwerking meer nie (Johnson 1985:260). Die reg kom nie meer te voorskyn nie (לא יצא). Die resultaat van Jahwe se afwesigheid en van die gevolglike samelewingsverval is dus dat juis dit wat veronderstel is om die rigting aan te dui, om die orde te herstel, geen uitwerking meer het nie.

Hierdie toedrag van sake word in stige 6 (4cd) beklemtoon. Die bevestigende כי waarmee 4c ingelei word, vestig die aandag skerp op die laaste versreël. Dit kan beskou word as samevatting van die voorafgaande. Die goddelose (רשע) omsingel (מכתיר) die regverdige (צדיק). Diegene wat ontro is aan God, die wat Hom nie dien nie, laat geen beweegruimte toe aan die vroom en godsdienstige mense wat die Here wil volg nie. Die vromes is vasgevang soos in 'n spinnekop se web (Szeles 1987:19). Die resultaat is dat die reg (משפט) verdraaid (מעקל) te voorskyn kom. Die Pu'al van עקל dui in hierdie verband op algehele verdraaiing. Dit wat veronderstel is om die voortbestaan van die vromes te verseker, dit wat van God moet uitgaan om orde te bring, dit word 'n instrument in die hande van die goddeloses om onreg en verwoesting te saai.

In strofe C word die resultaat van Jahwe se optrede op godsdienstige terrein beskryf. Hiermee word die nood van die profeet ook tot 'n hoogtepunt gevoer. Jahwe se woord het kragteloos geword en kan niks uitrig nie. Daarom is die vromes vasgevang deur die goddeloses, word dit wat orde moet bring juis teen die vromes gebruik.

5.10 SINTESE

In Habakuk 1:2-4 kla die profeet oor die eksistensiële nood waarin hy verkeer omdat Jahwe afwesig en passief is (strofe A). Jahwe laat toe dat onreg hoogty vier, gevolglik tree algehele samelewingsverval in. Sosiaal-etiese norme geld nie meer nie (strofe B). Die uitwerking hiervan op die godsdienstige lewe is verwoestend. Die woord van God het geen effek nie, daarom kry die goddelose die oorhand oor die vrome en verdraai hy die Godswoord om by sy gewelddadige doelstellings te pas (strofe C).

Met hierdie perikoop word die tema van die boek aan die orde gestel. Dit gaan om die vraag waarom Jahwe nie optree om die nood van die vrome te verlig nie. Die taalgebruik is geyk en die identifikasie van die goddelose onduidelik. Dit word doelbewus gedoen omdat die boek nie die vraag wil beantwoord *wie* vir die onreg verantwoordelik is nie, maar *waarom* Jahwe dit hoegenaamd toelaat. Met hierdie tema in gedagte moet die res van die boek gelees word.

EINDNOTAS : HOOFSTUK 5

¹ Die volgende wysigings word meermale aanvaar:

- * **טַבְּרִיט** in 3b word soms na **טַבְּרִיט** verander. Gewoonlik word aangevoer dat **טַבְּרִיט** parallel is aan **טַבְּרִיט** in 3a. Omdat laasgenoemde 'n kousatiewe betekenis het, is die 2 manlik enkelvoud met 'n aktiewe betekenis in 3b onaanvaarbaar. Die Targum en Peshitta word as stawende getuies gebruik om die tekswysiging aan te bring (Deden 1953:258; Horst 1964:172). Daar is egter nie genoegsame rede om die teks te wysig nie. Die chiasiese struktuur van die versreël maak die behoud van die werkwoord in die tweede persoon noodsaaklik. Boonop is die betekenis van die versreël duidelik. In 3a word die optrede van Jahwe met betrekking tot die profet, in 3b met betrekking tot Homself, beskryf (Bratcher 1985:140).
- * **אֶשֶׁר** in 3e is problematies. Die werkwoord **אֶשֶׁר** is gewoonlik transitief. Die konteks vereis hier egter 'n intransitiewe betekenis. Op grond hiervan stel Sellin (1930:386) voor dat **אֶשֶׁר** 'ek ondervind (twis)' of **אֶשֶׁר** '(twis) word ondervind', gelees moet word. Rudolph (1975:200) verkies die lesing **אֶשֶׁר** '(stryd) word opgehef' (Perfektum of Partisipium Nif'al). Daar is egter geen manuskripgetuies vir 'n tekswysiging nie. Die Massoretiese teks moet as *lectio difficilior* behou word (Bratcher 1985:140; Van der Woude 1978:16).

HOOFSTUK 6
HABAKUK 1 : 5-11

I	A	1	3	רָאוּ בְּגוֹיִם וְהִבִּיטוּ	5	a	
			2	וְהִתְמַהוּ תְּמַהוּ		b	
		2	3	כִּי-פִעַל פִּעַל בִּימִיכָם		c	
			4	לֹא תִאְמְינוּ כִּי יִסָּפֵר:		d	
	B	3	3	כִּי-הִנְנִי מְקִים אֶת-הַפְּשָׁדִים	6	a	
			3	הַגּוֹי הַמֵּר וְהַנִּמְהָר		b	
		4	3	הַהוֹלֵךְ לְמַרְחָבֵי-אֶרֶץ		c	
			3	לְרַשֵּׁת מִשְׁכָּנֹת לֹא-לוֹ:		d	
II	C	5	3	אִים וְנוֹרָא הוּא	7	a	
			4	מִמֶּנּוּ מִשְׁפָּטוֹ וּשְׁאֵתוֹ יֵצֵא:		b	
		6	3	וְקָלוּ מְנַמְרִים סוֹסִיוֹ	8	a	
			3	וְחִדּוּ מִזֹּאבֵי עָרֵב		b	
		7	2	וּפְשׁוּ פִּרְשֵׁיוֹ		c	
			3	וּפְרָשָׁיו מִכְּחוּק יָבֹאוּ		d	
		8	4	יֵעָפוּ כְּנֶשֶׁר חֵשׁ לְאַכּוּל:		e	
			3	כֵּלָה לְחֶמֶס יָבֹוא	9	a	
	D	9	3	מְגִמַת פְּנִיָּהֶם קִדְיָמָה		b	
			3	וַיִּאָּסֵף בְּחוּל שָׁבִי:		c	
		10	3	וְהוּא בַּמְּלָכִים יִתְקַלֵּם	10	a	
			3	וְרוֹזְגִים מִשָּׁחַק לוֹ		b	
		11	3	הוּא לְכָל-מְבַצֵּר יִשָּׁחַק		c	
			3	וַיִּצְבֹּר עֶפֶר וַיִּלְכְּדָהּ:		d	
		12	4	אָז חָלַף רוּחַ נִיַּעֲבֹר	11	a	
			4	וְאֲשֶׁם זֶרַח לְאֵלֶיהֶו:		b	

6.1 PERIKOOPAFBAKENING

In die vorige hoofstuk is daarop gewys dat 'n nuwe hoofstuk by 1:5 begin. 1:5-11 kan as eenheid afgebaken word op grond van die volgende oorwegings:

- * In 1:5-11 word die volk opgeroep om 'n daad van Jahwe te aanskou. 'n Beskrywing word gegee van die gewelddadige optrede van die Galdeërs wat as resultaat van Jahwe se optrede na vore kom. By 1:12 vind 'n duidelike subjekwisseling plaas. Die profeet tree nou self as spreker op in die eerste persoon.

- * In 1:5-11 is die meerderheid werkwoorde in die derde persoon. In 1:12 en verder kom opvallend baie werkwoorde in die tweede persoon voor. Dit is duidelik dat ander subjekte telkens betrokke is.
- * 1:5-11 is die beskrywing van die optrede van 'n vyandelike mag. In 1:12 en verder oorheers die vraag-styl van die klaaglied. Die twee gedeeltes behoort dus duidelik tot verskillende genres.

1:5-11 kan dus as afgebakende eenheid beskou word.

Geen perikoop staan los van die konteks nie. Hoewel 1:5-11 as 'n eenheid beskou moet word, is dit belangrik om die verbande tussen hierdie perikoop en die voorafgaande raak te sien:

- * Verskeie lekseemooreenkomste kom voor, byvoorbeeld פְּרָאֲנִי (3a) en רָאִי (5a), חֲבִיט (3b) en הַכִּיטוֹ (5a), die kombinasie van יָצָא en מִשְׁפָּט (4b, 4d en 7b) en die herhaling van מָחָד (2c, 3c en 9a).
- * Inhoudelik is 1:5-11 'n reaksie van Jahwe op die klag van die profeet in 1:2-4.

6.2 TEKSKRITIEK

Verskeie problematiese gedeeltes kom in hierdie perikoop voor en ingrypende tekskritiese veranderinge word dikwels voorgestel¹. Een van hierdie probleme verdien ernstige aandag.

In vers 9b kom 'n frase voor wat haas onvertaalbaar is (Ehrlich 1968:301), naamlik קְרִימָה מְגִמָּת מְגִמָּת פְּנִיָּהֶם קְרִימָה is 'n *hapax legomenon* en die betekenis daarvan is onbekend (Hulst 1960:248). Die woord קְרִימָה, wat gewoonlik vertaal word met 'na die ooste toe', is ook problematies. Histories gesien sou die Galdeërs juis uit die ooste kom. Selfs al word die uitdrukking nie so letterlik verstaan nie, bly die rigtingaanduiding 'n probleem. Talle voorstelle word gemaak om die frase te verklaar.

- * Die ou vertalings bied nie werklik hulp in die oplossing van die probleem nie. Die Septuaginta se weergawe lui: ἀνθεστηκότας πρόσωποις αὐτῶν ἐξ ἐναντίας 'die wat hulle vyandig teenoor hulle stel'. Dit is nie duidelik wat die Hebreuse weergawe van ἀνθεστηκότας behoort te wees nie. Waarskynlik moet dit herlei word na 'n vorm van קִרַּם (Rudolph 1975:204). ἐναντίας moet waarskynlik in Hebreus weergegee word as

קְרָמָה 'teenoor'. Dit is ewe onseker wat die Hebreëuse *Vorlage* van die ander antieke vertalings behoort te wees (Cannon 1925:69). Geeneen van die vertalings is 'n verheldering van die Massoretiese teks nie.

- * By 1QpHab kom die onbekende מְגַמַת ook voor. קְרִימָה word egter weergegee as קְרִימָה 'oostewind'.
- * Humbert (1944:37) emendeer die teks soos volg: מְגַמָּה פְּנֵי יָהֵם קְרָמָה 'die geheel van hulle blik is na die ooste/ na vore', waar מְגַמָּה in verband gebring word met die Arabiese *jamm* 'oorvloed'. Rudolph (1975:204) stel 'n soortgelyke emendasie voor. Hy lees מְגַמַת egter as מְגַמָּה, wat hy in verband bring met die Arabiese werkwoord *jâma* 'verlang'. Hy vertaal die frase dan: 'die drang van hulle front is na vore'.
- * Sellin (1930:391) gee die teks weer as: מְגַמָּה פְּנֵי יָהֵם קְרָמָה 'die vrees van (=vir) hulle gaan voor hulle uit'. מְגַמָּה word dan beskou as 'n vroulike vorm van מְגַמָּה 'vrees'. קְרָמָה is 'n Pi'el Perfektum 3 vroulik enkelvoud van קָרַם 'vorentoe gaan'. 'n Soortgelyke oplossing word aan die hand gedoen deur Cannon (1925:69), Deden (1953:260), Elliger (1956:29) en Horst (1964:29).
- * Van Katwijk (1912:76-79) behou die Massoretiese teks. Hy bring מְגַמַת in verband met גַּמָּא 'opslurp'. Na analogie van die ooreenstemmende Arabiese woord vertaal hy dit met 'strewende, aanval, aanstorm'. פְּנֵי יָהֵם word vertaal met 'front', dit wil sê die voorhoede van die leërmag. Die הָהֵם uitgang van קְרִימָה is volgens Van Katwijk 'n *he-locale*, 'n aanduiding van 'de plaats waar iets geschiedt' (1912:78). Hy vertaal dit met 'n oostewind', wat verwys na die warm woestynwind wat uit die ooste waai. Die vertaling van die hele frase moet dan lui: 'die aanval/aanstorm van hulle slagorde is soos die oostewind'.
- * Van der Woude (1978:24) behou die Massoretiese konsonanteteks, maar groepeer die woorde anders. Hy stel voor dat מְגַמָּה פְּנֵי יָהֵם קְרִימָה gelees moet word. מְגַמָּה word verbind met die Arabiese *jamm* 'menigte'. פְּנֵי יָהֵם is 'n Hif'il Imperfektum 3 vroulik enkelvoud van פָּנָה, wat in Jeremia 46:21 en 49:24 gebruik word in die betekenis 'vlug'. קְרִימָה is 'n Hif'il Partisipium vroulik enkelvoud van קָרַם 'ontmoet'. Die vroulike vorm moet hier as kollektief beskou word. Die frase kan dus vertaal word met: 'vanweë die menigte slaan wie hom tegemoet kom op die vlug'.

Bogenoemde gee 'n oorsig oor pogings om hierdie problematiese frase op te los. Dit is duidelik dat al hierdie pogings konjektuur is. Indien gehou word by die beginsel dat daar so min as moontlik aan die konsonanteteks verander moet word, is die

voorstelle van Van der Woude en Van Katwijk die aanvaarbaarste. Die voorstel van Van der Woude pas goed in by die konteks. Dit is egter geen goeie praktyk om Hebreeuse vorme af te lei van Arabies nie, aangesien Arabies behoort tot 'n ander familie in die Semitiese taalgroep. Verder is sy herrangskikking van konsonante nie heeltemal oortuigend nie - die vreemde vorm **מִפְּנֵי** waar **מִפְּנֵי** verwag sou word en die onverwagte vroulike vorm **הַמִּקְרִימָה**, wat Van der Woude noodgedwonge as 'n kollektief moet tipeer, maak dit duidelik dat hier ook geen sprake van 'n werklike verheldering van die Massoretiese teks is nie. Die voorstel van Van Katwijk verdien aandag. Die werkwoord **גָּמָא** kom in die Ou Testament op slegs twee plekke voor. In Genesis 24:17 kom dit in die Hif'il voor en beteken 'te drinke gee'. In Job 39:24 kom dit in die Pi'el voor. Daar verwys dit na die perd wat opgewonde die grond 'opslurp', 'n term wat in moderne Hebreeus gebruik word om die vinnige galop van 'n perd te beskryf (vergelyk Alcalay 1965:362). Dit is opvallend dat vers 9b juis voorkom in 'n konteks waar die aanstormende ruitermag van die Galdeërs beskryf word. Dit is nie nodig om die woord, soos Van Katwijk, met die Arabiese ekwivalent in verband te bring nie. Reeds in Job dui dit op die galop van 'n perd. Dit is nie ondenkbaar om te aanvaar dat 'n oorspronklike Pi'el partisipium **מִגְּמָא** later in **מִגְּמָה** verander is nie, veral nie wanneer in ag geneem word dat die onderskeid tussen leesmoeders soos **א** en **ה** in latere Hebreeus vervaag het nie. Die vertaling van die frase kan dan lui: 'die aanmars van hulle front is (soos) die oostewind'. Dit is die vertaling wat in hierdie studie aanvaar word, wetende dat dit 'n konjektuur is. Ten minste word geen ernstige wysiginge aan die konsonanteteks aangebring nie en die vertaling maak binne die konteks sin.

6.3 MORFOLOGIESE ANALISE

6.3.1 Ontleding

'n Volledige morfologiese analise van Habakuk 1:5-11 word in Addendum 1 gegee.

6.3.2 Bespreking

'n Aantal opvallende kenmerke kom uit die analise na vore:

- * In die eerste twee stiges (5ab en 5cd) kom vyf werkwoorde en een pronominale suffiks in die 2 manlik meervoud voor.
- * Die herhaling van die redegewende partikel **כִּי** in die tweede (5c) en derde (6a) stige, vestig die aandag onmiddelik op die rede vir die optrede wat die eerste stige (5ab) geskets word. Daardeur word die eerste 3 stiges tot 'n eenheid saamgebind.

- * In die derde stige (6ab) kom 'n enkele pronominale suffiks in die 1 enkelvoud voor. Hierdie suffiks verwys na Jahwe. Daar sal nog aangetoon word dat hierdie, amper terloopse verwysing, van kardinale belang is vir die verstaan van die perikoop en die boek in sy geheel.
- * In die derde stige (6ab) word die opkoms van die **בְּשָׂדֵיִם** 'Galdeërs' beskryf, 'n volk wat omskryf kan word as **וְהַנְּמָהָר הַגִּוִי** 'die wrede, woeste nasie'. In die vierde stige (6cd) word deur middel van 'n partisipium en 3 manlik enkelvoud pronominale suffiks terugverwys na die Galdeërs. Daardeur word stiges 3 en 4 tot 'n eenheid verbind, maar 'n oorgang is reeds sigbaar: Geen vorme van die tweede persoon kom nou meer voor nie.
- * Die oorgang wat reeds in die vierde stige waargeneem kan word, word voltrek in stiges 5 (7ab) tot 12 (11ab). Alle werkwoorde en pronominale suffikse is nou in die derde persoon. Al hierdie vorme verwys op een of ander manier na die Galdeërs en hulle optrede. Die volk wat dus in die eerste vier stiges bekendgestel word, se optrede word in die volgende agt stiges in detail geskets.
- * Die woordeskat wat in die perikoop voorkom is meestal geyk. Humbert (1944:116-118) toon aan dat die woordeskat van hierdie perikoop veral in die profetiese literatuur en die psalms voorkom. Tog is daar ook terme wat uniek is aan die boek. Dit geld vir **וְהַנְּמָהָר הַגִּוִי** in 6b, die meervoudsvorm **מְרַחֲבֵי** in 6c, die manlike vorm **אִים** in 7a, die Qal van die werkwoord **חָרַד** in 8b, die uitdrukking **לְחַמַּס כְּבוֹא** in 9a, die naamwoord **מִגְמַת** in 9b, die kombinasie **אֶסְרָף שְׂכֵרִי** in 9c en die naamwoord **מִשְׁחָק** in 10b. **אֲשָׁם** in 11b is 'n seldsame term wat net in Genesis 42:21, 2 Samuel 14:13 en Esra 10:19 voorkom. Hierdie kombinasie van geykte en unieke materiaal verseker dat die behoort aan die een kant vertrou is met die stof, maar aan die ander kant verras word deur die eie kleur wat die profeet daaraan verleen. Later sal aangetoon word dat dit met betrekking tot die funksie van die perikoop in die boek, funksioneel is.

Uit die woordgebruik word 'n patroon reeds sigbaar. In die eerste vier stiges word die volk deur middel van werkwoorde in die tweede persoon opgeroep om ag te gee op iets wat Jahwe gaan doen, naamlik om die Galdeërs op te wek. Vanaf die vyfde tot die twaalfde stige word die optrede van die Galdeërs in die derde persoon beskryf.

6.3.3 Semantiese groepering

Enkele opvallende kenmerke kom op die gebied van semantiese velde voor:

- * In die eerste stige (5ab) kom twee terme vir *sien* voor (וַיִּהְיֶיטוּ en וַיִּרְאוּ), asook die herhaling van die stam חמה, waardeur uiterste *verbasing* uitgedruk word.
- * In stige 2 (5cd) word die rede vir die *verbasing* uitgespel. Die herhaling van die stam פעל is opvallend. Daardeur word beklemtoon dat 'n *daad* aanleiding gaan gee tot die *verbasing*. Laasgenoemde word weer beklemtoon deur die voorkoms van לא תאמינו.
- * In stiges 3-4 (6a-d) word die opkoms van die Galdeërs aan die hand van Jahwe beskryf. Wat hier voorop staan is hulle *gewelddadige optrede* (לְרִשָׁת מִשְׁכָּנֹת לֹא-לוֹ en הַגּוֹי הַמֵּר וְהַנְּמָהָר).
- * Die verwysing na *gewelddadige optrede* word in stiges 5-11 (7a-10d) op verskillende maniere uitgebou. Die Galdeërs word beskryf as *skrikwekkend* (אִים וְנוֹרָא). Voorstellings uit die diereryk word in stiges 6-8 gebruik om die snelheid, wreedheid en skrikaanjaende koms van die Galdeërs te beskryf. In stiges 9-11 val die klem op die onstuitbaarheid van hulle aanval.
- * In stige 12 (11ab) word gesê dat die Galdeërs kom en gaan *soos hulle wil* (וְאֵשׁ זֶה כַּחַד), hulle eie *krag is hulle god* (אֲזַ קִלְף רִים וְנִעְבֵּר לְאֵלֵהוּ).

Op grond van die semantiese groepering kan stiges 1-4 en 5-12 as eenhede afgebaken word.

6.3.4 Sintese

Die persoonsvorme wat in Habakuk 1:5-11 voorkom, die semantiese groepering en die verspreiding van woorde wat herhaal word, bevestig dat twee eenhede in die perikoop onderskei kan word. In die eerste vier stiges word 'n oproep op die volk gemaak en die redes vir die oproep word verstrekk. In stiges 5-12 word die optrede van die Galdeërs, wat in stiges 3 en 4 kortliks vermeld word, uitvoerig beskryf.

6.4 SINTAKTIESE ANALISE

6.4.1 Ontleding

'n Volledige sintaktiese ontleding van die perikoop word in Addendum 2 gegee.

6.4.2 Bespreking

In die eerste stige kom vier kola voor, al vier is bevelsinne. Daarin word die volk in die 2 manlik meervoud aangespreek en opgeroep om 'op te let' en 'verstom te staan'. Deur die vier imperatiewe in een stige te gebruik, word die twee versbene tot 'n hegte eenheid saamgevoeg.

Op die imperatiewe volg twee redegewende konstruksies wat as kommata inbed by al vier bevelsinne. Die eerste redegewende konstruksie kom voor in stige 2 (5c). Daar word die motivering algemeen gestel (כִּי-פָעַל פָּעַל בְּיַמְיָם). Deur middel van 'n ontkenningssin (5d) word uitgebrei op hierdie rede en word die ongelooflike daarvan beklemtoon (לֹא תֵאֱמִינּוּ). Die ontkenningssin word weer gepresiseer deur 'n omstandigheidsin (כִּי יִסְפָּר). Die tweede redegewende konstruksie kom in stiges 3 (6ab) en 4 (6cd) voor. In 6a word die rede vir die verstommende gebeure spesifiek aangedui as 'n optrede van Jahwe (כִּי-הִנְנִי מְקִיִּם אֶת-הַכַּשְׂדִּים). In 'n apposisionele bystelling (6b) word die Galdeërs getipeer as "n wrede, woeste nasie" (הָהוּלָף לְמַרְחָבֵי-אָרֶץ). Deur middel van 'n relatiewe bysin (הַגּוֹי הַמֵּר וְהַנְּמָהָר) in 6c) en 'n doelsin (לְרֶשֶׁת מִשְׁכָּנֹת לֹא-לוֹ) in 6d) word die wreedheid van die volk beklemtoon.

Die redelik ingewikkelde sintaktiese konstruksie wat in die eerste vier stiges voorkom, ontbreek in stiges 5-12. Stelsinne kom nou deurgaans voor. Slegs in stige 8 (8e) word die stelsin deur inbeddings gepresiseer. Op die stelsin וְיַעֲפּוּ, volg 'n vergelykende sin (כְּנֶשֶׁר חָשׁ), en 'n doelsin (לְאַכֵּל). Die perikoop word op 'n sonderlinge wyse afgesluit. Die tweede versbeen van stige 12 (11b) bestaan uit 'n apposisionele naamwoord (וְאֲשֶׁם). Deur middel van hierdie naamwoord word terugverwys na die Galdeërs, wie se optrede in die voorafgaande stiges telkens in die derde persoon beskryf is. Die naamwoord word op sy beurt gepresiseer deur 'n relatiewe bysin (11b) waarin dit duidelik gemaak word dat die wreedaard wie se optrede in die vorige stiges beskryf is, op sy eie krag staatmaak (זוֹ כַחוֹ לְאֵלֵהוּ).

6.4.3 Sintese

'n Duidelike patroon kan in die sintaktiese ontleding waargeneem word. Stiges 1-4 kan op grond van die voorkoms van bevelsinne en redegewende konstruksies as 'n eenheid gegroepeer word. Stiges 5-12 kan weer as volgende eenheid gegroepeer word omdat stelsinne in oormaat daarin voorkom.

6.5 SEGMENTERING

6.5.1 Stige-indeling

By vers 8c-9a word afgewyk van die stige-indeling in BHS. In BHS word 8c as 'n monostige aangedui, 8de as 'n distige en 9a weer as 'n monostige. Dit is 'n vreemde stigometriese patroon. Die indeling in BHK maak meer sin en stem boonop ooreen met die Massoretiese puntuasietekens. Daarom word 8cd en 8e9a as twee distiges beskou. Die resultaat van hierdie stigometriese indeling is dat alle stiges in hierdie perikoop distiges is.

6.5.2 Strofe-indeling

Op grond van die morfologiese en sintaktiese ontleding en ander struktuurdraers kan die 12 stiges soos volg verbind om strofes te vorm:

- * *Strofe A* bestaan uit stiges 1 en 2. In die tweede stige word die rede verskaf vir die bevel wat in die eerste stige gegee word. In albei stiges kom 2 manlik meervoud vorme voor.
- * *Strofe B* bestaan uit stiges 3 en 4. Sintakties vorm die twee stiges 'n eenheid omdat stige 4 'n relatiewe bysin is wat inbed by die voorafgaande hoofsin.
- * *Strofe C* bestaan uit stiges 5-8. Die strofe word ingelei deur 'n algemene stelling oor die aard van die Galdeërs (stige 5). Hierdie stelling word dan in die volgende stiges (6-8) verder beskryf. Stiges 7 en 8 word aanmekaar verbind op grond van lekseemooreenkomste (אֵלָהֵם kom voor in albei stiges). Hierdie eenheid verbind weer aan stige 6 op grond van die 3 manlik meervoud werkwoordsvorme wat in al drie stiges voorkom, die voegwoord aan die begin van stige 7 en op grond van die inhoud: In al drie stiges gaan dit om die gewelddadige koms van die Galdeërs.
- * *Strofe D* bestaan uit stiges 9-12. Dieselfde patroon as in die voorafgaande strofe word gevolg. In stige 9 word 'n algemene stelling gemaak oor die

optrede van die Galdeërs teenoor ander volke. Dit word in stiges 10-12 in besonderhede uitgespel. Stiges 10 en 11 verbind op grond van die identiese wyse waarop hulle begin (albei word ingelei deur אהא), lekseemooreenkomste (קחש) en die 3 manlik enkelvoud werkwoorde in albei stiges. Stige 12 verbind aan die voorafgaande op grond van die voegwoord וְ en die 3 manlik enkelvoud werkwoord, wat weer verwys na die optrede van die Galdeërs.

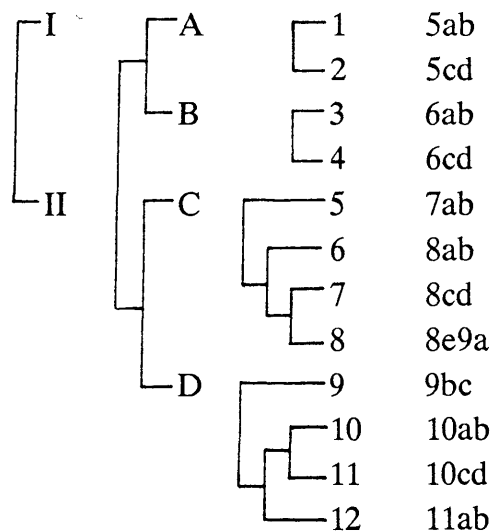
6.5.3 Stansa-indeling

Die gedig kan in twee stansas verdeel word. Dit is reeds deur die morfologiese en sintaktiese analise uitgewys.

- * *Stansa I* bestaan uit strofes A en B. Sintakties vorm die twee strofes 'n eenheid omdat strofe B ingelei word deur die redegewende partikel כִּי en dus uitbrei op die rede vir die bevele wat in die eerste strofe gegee word.
- * *Stansa II* bestaan uit strofes C en D. In beide strofes word die optrede van die Galdeërs in die derde persoon beskryf. Dit is egter opvallend dat die werkwoorde in strofe C oorwegend in die 3 manlik meervoud voorkom, terwyl die werkwoorde in strofe D in die 3 manlik enkelvoud is.

6.6 STRUKTUUR

Die struktuur van die perikoop kan skematies soos volg voorgestel word:

6.7 KOMMUNIKATIEWE MIDDELE

6.7.1 Ekstra patroonvorming

a) *Metrum*

Die metrum van die perikoop is oorwegend 3+3. Dit geld vir versreëls 2-4, 6 en 9-11. Versreël 5 is 'n 3+4, versreël 7 'n 2+3, versreël 8 'n 4+3 en versreël 12 'n 4+4 stige. Die metrum van die eerste stanza is dus heeltemal reëlmatig. In die tweede stanza kom langer versreëls aan die begin en einde voor. Die 2+3 metrum in stige 7, tesame met die alliterasie en assonansie wat daarin voorkom, het 'n klanknabootsende effek. Dit beskryf die koms van die Galdeërs van ver af, 'n klank wat algaande harder word. Die klimaks van die koms vind plaas in stige 8, waar die eerste versbeen dan ook vier klemtoonheffings bevat. Die afwyking van die oorwegende metriese patroon is dus funksioneel. Eksegete wat hierdie versreëls dus tekskrities aanpas by die metriese patroon (vergelyk eindnota 1), ontnem die teks van sy dramatiese trefkrag.

b) *Klankverskynsels*

'n Aantal opvallende klankverskynsels kom in die perikoop voor.

- * *Alliterasie* is 'n uitstaande kenmerk van die perikoop. Die volgende gevalle kan vermeld word:
 - מ, ה en נ in stige 1,
 - die herhaling van die stam פעל en alliterasie van ל en מ in stige 2,
 - ג, מ, ה en ר in stige 3,
 - in stige 4 word dieselfde patroon voortgesit en alliterasie van ל en ש kom by,
 - מ, ש en ט/ן voor in stige 5,
 - die herhaalde voorkoms van מ in stige 6
 - stige 7 word gekenmerk deur die opeenhoping van פ, ש, ר en ר klanke veral aan die begin van die stige,
 - ש en נ in stige 8,
 - מ en ש in stige 9,
 - מ en ט/ש in stige 10,
 - ל, ב, צ/ש en ר in stige 11,
 - נ in stige 12.

- * *Assonansie* is eweneens baie opvallend. Die volgende voorbeelde kan vermeld word:
 - u-klanke in stige 1,
 - i- en o-klanke in stige 2,
 - i- en a-klanke in stige 3,
 - e- en o-klanke in stige 4,
 - o-, u-, a- en e-klanke in stige 5,
 - u- en e-klanke in stige 6,
 - a-, u-, en o-klanke in stige 7,
 - e-, u- en a-klanke in stige 8,
 - a- en e-klanke in stige 9,
 - i- en a-klanke in stige 10,
 - a-klanke in stige 11,
 - a- en o-klanke in stige 12.
- * *Rym* kom voor aan die einde van die twee versbene in stige 1, 8 en 12.
- * *Onomatopoeie* kom voor in stiges 7 en 8. Deur middel van die alliterasie en assonansie, die rym in vers 8 en die stygende effek van die metrum word die koms van die Galdeërs uit die verte om verwoesting te saai, nageboots.
- * *Woordspel* kom voor in stiges 4 (6cd) en 11 (10cd). Stige 4 word afgesluit deur die homofone לָא en לוֹ. Semanties is hulle egter in 'n sekere sin antonieme. Die Galdeërmag neem vir hom (לוֹ), wat nie (לָא) aan hom behoort nie. Die funksie van die woordspel is om die eiemag van die Galdeërs te verwoord. In 10c kom die vorm מְצָר 'vesting' voor. Dit word in 10d gevolg deur die werkwoord נִיְצָר 'hy hoop (grondwalle) op. Die twee woorde is feitlik identies, maar in betekenis staan hulle teenoor mekaar. In 10c word gesê die Galdeërs lag vir vestingstede. Dit waarin ander hulle sekuriteit vind, is vir die Galdeërs bespotlik. Hulle optrede teen vestingstede bevestig dit. Hulle gooi eenvoudig grondwalle teen die vestingstede op en neem hulle in. Die woordspel verwoord die ironie van die situasie.

c) *Parallelismes*

'n Interne sinonieme parallelisme kom voor in stige 1. In albei versbene kom twee imperatiewe voor. Deur die parallelisme word die twee versbene saamgebind. Die opeenstapeling van imperatiewe in die vorm van 'n parallelisme trek die leser se aandag en het 'n beklemtonende funksie.

In stige 6 kom ook 'n interne sinonieme parallelisme voor. In albei versbene is die woordvolgorde V+M.

Stige 10 is 'n interne sinonieme parallelisme. In die eerste versbeen word gesê dat die Galdeërs vir konings (מְלָכִים) lag (יְחַקְלֵם). Parallel daaraan word in die tweede versbeen gesê prinse (רִזְנִים) is vir hom 'n bespotting (מְשַׁחֵק).

c) Chiasmies

In stige 7 kom 'n interne chiasme voor. Die woordvolgorde in die eerste versbeen (V+S), word omgekeer in die tweede versbeen (S+V). 'n Soortgelyke chiasme kom in versreël 8 voor. Stiges 7 en 8 vorm op hulle beurt 'n eksterne sinonieme parallelisme. In die eerste versbeen van elke stige kom 'n werkwoord in die meervoud voor (וּפָשְׁרוּ in 8c en וְעָפְרוּ in 8e) waarmee 'n aksie van die ruiters beskryf word. In die tweede versbeen van elke stige kom die werkwoord בָּרָא voor. Hierdie twee stiges vorm dus 'n baie hegte eenheid.

6.7.2 Ongrammatikaliteit

Die volgende ongrammatikale konvensies wat eie is aan poësie kom in die perikoop voor:

a) Vergelyking

In die perikoop kom drie vergelykings uit die dierelewe en een uit die natuur voor.

- * Die vergelykings uit die *dierelewe* is die volgende: In stige 6 (8ab) word 'n vergelyking getref tussen die vinnige aanmars van die Galdese kavalrie en die dierelewe. In 8a word die perde vergelyk met luiperds, algemeen bekend as van die vinnigste diere in die diereryk. Die klem val veral op die snelheid van hulle beweging. In 8b word die vergelyking getref met aandwolwe. Hier val die klem op hulle onversadigbare magslus. Hulle is skrikwekkend soos honger wolwe wat teen skemeraand uittrek om op hulle prooi jag te maak. In stige 8 (8e) word die koms van die Galdeërs vergelyk met 'n arend wat uit die hoogte neerswiep op 'n niksvermoedende prooi. Die klem val op hulle skielike koms, op die onafwendbaarheid van hulle aanval. Die funksie van die vergelykings uit die dierelewe is dus om op aanskoulike wyse die vinnige, wrede en onafwendbare optrede van die Galdeërs te skets.

- * Die volgende vergelyking met die *natuur* word getref: In stige 9 (9c) word die aanmars van die Galdese frontlinies beskryf. Die Galdese praktyk om krygsgevangenes weg te voer, word vergelyk met die bymekaarmaak van sand. Hierdeur word hulle onstuitbare mag op die voorgrond gestel. Die vergelyking dien dus terselfdertyd as hiperbool. Hulle behaal ontelbare oorwinnings oor ander volke.

b) *Metafoor*

Twee metafore uit die natuur word in die perikoop aangetref:

- * In stige 9 (9b) word die aanmars van die Galdese frontlinies as 'n oostewind beskryf. Dit is 'n verwysing na die warm *scirocco* wat gedurende die somermaande uit die woestyn waai, gewasse laat verdroog en groot ongemak vir mens en dier veroorsaak. Die Galdeërs sal, soos die oostewind, verwoesting saai en niemand sal iets daaraan kan doen nie.
- * In stige 12 (11a) word die nadraai van die Galdese aanval weer as 'n wind beskryf. Die fokus word geplaas op die onstuitbaarheid van die leërmag. Hulle kom en gaan soos hulle wil. Almal wat in hulle pad kom is volkome uitgelewer aan hulle mag.

Albei metafore is sogenaamde *tenor-vehicle* metafore, waarin eienskappe van wind (vehicle) op die Galdeërmag (tenor) oorgedra word.

c) *Personifikasie*

In stige 8 (8e) kom 'n voorbeeld van personifikasie voor. Daar word van die Galdese ruitermag gesê dat hulle vlieg. Die snelle en onstuitbare koms van die Galdeërs word daardeur met 'n enkele term saamgevat. Dit word deur die daaropvolgende vergelyking nog meer geaktualiseer, wanneer vlieg gepresiseer word as die neerswiep van 'n arend op sy prooi.

d) *Herhaling*

Opvallende herhaling van dieselfde stam dig bymekaar kom op talle plekke in die perikoop voor. In stige 1 (5ab) bestaan die tweede versbeen uit twee imperatiewe van dieselfde stam (הַתְּמָהָר הַתְּמָהָר). In stige 2 (5cd) word die stam פִּעַל herhaal (פִּעַל פִּעַל). Die herhaling van dieselfde woord kom voor in stige 7 (8cd). פְּרָשִׁי

kom voor aan die einde van die eerste (8c) en aan die begin van die tweede (8d) versbeën. In stige 10 (10ab) en 11 (10cd) word die stam שחק herhaal. Die funksie van hierdie herhalings is beklemtoning (stige 1 en 2), aandagvestiging (stige 7) en kohesie (stige 10 en 11).

e) *Delesie*

Delesie vind plaas in stige 6. Die subjek in die eerste versbeën (סוֹטִיר in 8a) word ook in die volgende versbeën veronderstel. Dit is egter onnodig om die subjek te herhaal. Boonop word die vergelyking in 8a (מְמַרִים) gevolg deur 'n meer uitgebreide vergelyking in 8b (מְזַאֲרֵי עֶרְב). Daardeur is die metriese patroon van die versreël 3+3, wat die oorheersende metrum in die perikoop is.

f) *Uitgestelde identifikasie*

In strofe A kom 'n voorbeeld van uitgestelde identifikasie voor. Deur die herhaling van imperatiewe in 5ab word die aandag getrek en spanning geskep. Wanneer die rede vir die opdragte in 5cd gegee word, ontbreek spesifieke identifikasie. In die algemeen word gesê dat iemand iets gaan doen. Daardeur word die spanning verder verhoog. Eers in 6ab word die eintlike akteurs en die werklike rede vir die imperatiewe eksplisiet uitgelig. Dit geskied in skokkende terme: Dit is Jahwe self wat die Galdeërs opwek. Die Verbondsgod is aan die kant van die grootste vyand wat ooit die voortbestaan van sy volk bedreig het. Hier bereik die spanning breekpunt. Die doel van die uitgestelde identifikasie is dus die skep van spanning en die beklemtoning van die onverwagte.

g) *Hiperbool*

Die totale beskrywing van die opkoms (stiges 3-4), opmars (stiges 5-8) en aanval (stiges 9-12) van die Galdeërs dien as hiperbool. Die bedoeling is nie om 'n beskrywing te gee van 'n werklike aanval nie, maar om die onstuitbaarheid van die goddelose mag te beklemtoon. Die Galdeërs word deur die beskrywing verteenwoordiger van die goddelose, wat in die vorige perikoop beskryf is as 'n mag wat die regverdige omsingel. Die hiperboliese beskrywing dien as bevestiging van die nood waarin die regverdige verkeer. Die ergste is dat dit boonop Jahwe is wat hierdie nood veroorsaak.

6.8 GENRE

Die genre van Habakuk 1:5-11 word feitlik deurgaans as 'n orakel getipeer. Mowinckel ([1921] 1966a:149-150 en [1923] 1966b:9-14) en Gunkel (1933:136-138, 177-178, 245-247, 408-410) het reeds betoog dat die wending aan die einde van 'n klaaglied toegeskryf kan word aan die ontvangs van 'n orakel in die kultus. Dit blyk uit tekste soos Jeremia 15:15-21 en talle voorbeelde in Deuterokesaja (vergelyk Begrich 1934:81-92). Klag en orakel saam kan as 'n liturgie beskou word. Westermann (1981:59-64) wys daarop dat 'n orakel by talle volksklaagliedere deel is van die struktuur van die gedig (Jeremia 3:21-4:2; Hosea 14; Psalm 85, 60, 12; Jesaja 33:10-13 en nog talle ander passasies). Kraus (1966:LII) beklemtoon dat 'n heilsorakel aan die einde van 'n klaagpsalm verwag kan word soos blyk uit die liturgie in Psalm 60:8-10. Kultusprofeet of priester is verantwoordelik vir die oordra van die orakel. Die uitstaande kenmerk van so 'n orakel is dat verlossing aan die klaer beloof word (Koch 1969:175-176).

Op voetspoor van hierdie *formgeschichtliche* analises het talle eksegete tot die slotsom gekom dat Habakuk 1:5-11 'n heilsorakel is waarin Jahwe uitkoms beloof vir die קִיָּצָה wat ly. Die Galdeërs is die instrument in God se hand waarmee die אֲשַׁרְגָּ gestraf word (Hyatt [1962] 1967:637; De Vries 1972:495; Fohrer 1974:39; Dykes 1976:93-95). Hierdie tipering van Habakuk 1:5-11 is egter nie oortuigend nie. Nêrens in die perikoop is enige sprake van verlossing nie. Die kwaad waaroor in 1:2-4 gekla word, word eerder in hierdie perikoop nog meer intens.

Dit is dus geen wonder dat sommige eksegete die perikoop as 'n **onheilsorakel** tipeer nie. Dit gaan in die perikoop nie om verlossing nie, maar juis om 'n intensivering van die nood. Dit gee aanleiding tot 'n hernieude klag deur die profeet (Elliger 1956:30; Brandenburg 1963:143; Horst 1964:174; Jöcken 1977b:326; Van der Woude 1978:18; Deissler 1984:223).

Nie een van die twee tiperings laat reg geskied aan die literêre funksie van die perikoop binne die geheelstruktuur van die boek nie. Childs (1979:451) het gewys op die verassingselement in die perikoop. Presies waar 'n heilsorakel verwag kan word, kom die teenoorgestelde voor. Daardeur word die tema van die boek nog meer akuut. Die plegtige taalgebruik aan die begin van die perikoop (Sab) met die oorfloed assonansie en alliterasie skep 'n verwagting by die hoorder. Die verwagting word akuut omdat die subjek van die handeling in die tweede stige verswyg word. Die skokkende word dan in stige 3 beskryf: Jahwe self gaan die Galdeërs opwek, Jahwe is aan die kant van die אֲשַׁרְגָּ. Die verwagte heilsorakel word dus op sy kop gekeer - daar wag nog groter onheil (Smith 1984:100-101; Szeles 1987:20-21).

Habakuk 1:5-11 kan dus beskou word as 'n onheilsaankondiging wat voorkom op die presiese plek waar die hoorders 'n heilsorakel sou verwag. Dit gaan hier nie om 'n konkrete gebeure in die kultus of die geskiedenis nie, maar om die **tema** van die boek, wat reeds in die voorafgaande perikoop aan die orde gestel is. Die profeet het gekla oor die afwesigheid van Jahwe, oor Sy onvermoë om die צָרִיק tot hulp te kom. Jahwe reageer op die klag deur aan te toon dat Hy nie passief en afwesig is nie, maar dat Hy op onverklaarbare en verrassende wyse sy werk doen. Daardeur word die tema van die boek skerp in fokus geplaas.

6.9 DETAILANALISE

Stansa I

Strofe A

In Habakuk 1:5-11 word die reaksie van Jahwe op die klag van die profeet geskets. Die reaksie is vreemd, selfs nog voor kennis van die inhoud geneem is. 'n **Meervoud** van persone word in 5ab opgeroep om te let op die nasies (רְאֵי כְּגוֹיִם) en noukeurig ag te slaan (וְהִתְמַהֵר וְהִתְמַהֵר) in stomme verbasing (וְהִתְמַהֵר וְהִתְמַהֵר). Dit is 'n vreemde reaksie omdat die voorafgaande klag in die enkelvoud voorkom. Die vraag ontstaan onmiddellik na wie hierdie meervoud van persone verwys. Vier moontlikhede word gewoonlik genoem:

- * Sommige dink aan die Judese volk in sy geheel (Ridderbos 1930:156; Deden 1953:258; Elliger 1956:30; Horst 1964:174). Hiervolgens kla Habakuk dus as verteenwoordiger van sy volk.
- * Humbert (1944:262-263) en Keller (1971:148) dink aan die kultusgemeenskap. Habakuk kla dus in die eerste perikoop as kultusprofeet namens die volk. In 1:5-11 ontvang die volk 'n orakel van God.
- * Van Katwijk (1912:70) en Watts (1975:127) pas dit toe op die goddeloses onder die volk, die oordeel van God word oor hulle aangekondig.
- * Rudolph (1975:205) meen die profeet word aangespreek as verteenwoordiger van al die vromes wat, soos hy, kla oor die onreg wat hoogty vier.

Om 'n verantwoordbare keuse te maak, moet die verband met die voorafgaande in gedagte gehou word. In 3ab is Jahwe daarvan beskuldig dat Hy toesien dat sosiaal-

etiese verval plaasvind. Die woorde **ראה** en **נבט** word daar gebruik. In 5a word die rolle egter omgekeer: Die wat vir die verval verantwoordelik is, moet oplet (**ראה** en **נבט**!) wat in die volkerewêreld aan die gebeur is. Hulle moet kyk, maar hulle sal nie verstaan wat hulle sien nie (**חמה**). Die persone wat aangespreek word is dus dié wat vir die verval verantwoordelik is, dié wat Jahwe nie erken nie, dié wat maak soos hulle wil. Terselfdertyd word die profeet aangespreek. Hy meen God is afwesig - as hy goed oplet sal hy sien God is aan die werk in die volkerewêreld, maar dikwels op 'n wyse wat alle verstand te bowe gaan. Die ironiese is dat, selfs al maak God hom bekend, die volk dit met stomme verbasing gadeslaan en nie verstaan wat aan die gebeur is nie (Janzen 1982:400).

Die tema van absolute verstomming word in stige 2 (5cd) voortgesit. Die rede vir die opdragte in 5ab word gegee, maar steeds in versluiserde vorm. Iemand gaan iets doen (**פעל פעל**) wat hulle nie sal glo (**לא תאמינו**) wanneer hulle dit hoor nie (**כי יספר**). Dit sal in hulle dae (**בימיכם**) gebeur, hulle sal dit self beleef, maar hulle sal blind wees vir die optrede van Jahwe in die volkerewêreld. Janzen (1985:400-401) wys op die parallele tussen hierdie strofe en Jesaja. In Jesaja 5:11 en 22:11 kom **ראה**, **נבט** en **פעל** ook saam voor in 'n verwysing na die volk se verwerping van die dade van Jahwe. In Jesaja 29:9 dui **חמה** op die volk se onvermoë om die boodskap van God te begryp, 'n onvermoë wat spruit uit hulle onwilligheid om gehoor te gee aan die boodskap van Jesaja (Jesaja 6:9-10). **לא תאמינו** in 5d herinner aan Jesaja 7:9. Die volk sal nie standvastig bly, vertrou en in Jahwe glo nie.

In strofe A word die verstommende optrede van Jahwe in die geskiedenis aan die orde gestel, optrede wat vir die sosiaal, eties en religieus vervalde volk sonder inhoud blyk te wees, maar wat vir die profeet 'n bevestiging moet wees dat God wel aan die werk is in die wêreld en onder sy volk.

Strofe B

In hierdie strofe word pertinent uitgespel wat in die voorafgaande strofe nog op versluiserde wyse gesê is. Jahwe is aan die werk, maar op 'n uiters vreemde en skokkende wyse. In 6ab word Jahwe voorgestel as dié Een wat die verowering van die Galdeërs moontlik maak. Die konstruksie **כי-הגני מקים את-הכשדים** trek as gevolg van die relasiewoord **הנה** aandag. Boonop dui dit in kombinasie met die daaropvolgende partisipium op 'n *futurem instans*, Jahwe is op die punt om sy werk in die wêreldgeskiedenis van stapel te stuur. Hierdie werk is onafwendbaar, want Jahwe self inisieer dit. Konkreet neem Jahwe se werk die vorm aan van die veroweringsveldtogte van die Galdeërs, 'n volk wat beskryf kan word as wreed (**מר**)

en woes (גְּמָהָר). Ook in hierdie beskrywing is parallels tussen Jesaja en Habakuk te sien. In Jesaja 10:5-19 en 7:20 is dit die Assiriërs wat as vergeldingsinstrumente in die hand van God optree. Hier is dit die Galdeërs. Hierdie volk se optrede is vreesaanjaend, maar juis daarin lê die vreemdheid van God se werk - Hy gebruik hierdie volk om sy doel te bereik. Hierdie volk trek dwarsoor die aarde (לְמַרְחָבֵי-אָרֶץ) om lande te verower wat nie aan hulle behoort nie.

Stansa II

Strofe C

In stansa II word 'n beskrywing gegee van die allesoorweldigende veroweringsmag van die Galdeërs.

Strofe C word ingelei (7ab) deur 'n algemene tipering van die mag van die Galdeërs. Beide אִים en נֹכָא gee uitdrukking aan die skrikwekkende van hulle optrede. Hulle skrikaanjaendheid word skerp in fokus geplaas omdat hulle net een wet (מִשְׁפָּט) en trots (שָׂאָה) ken, naamlik hulle eie. In 4d het die profeet gesê die resultaat van Jahwe se afwesigheid is dat die reg (מִשְׁפָּט), die Woord van God wat die orde moet herstel, verdraaid (מִעֲקָל) te voorskyn kom. Nou is Jahwe aan die werk in die geskiedenis van sy volk, maar Jahwe se Woord is die optrede van 'n volk wat geen goddelike sanksie vir sy dade soek of erken nie. Hy maak bloot soos hy wil!

In die volgende drie stiges word die koms van die Galdeërs deur middel van beelde uit die diereryk geskets. Eers (8ab) word die snelheid waarmee hulle aankom vergelyk met dié van 'n luiperd. Daarna (8cd) word hulle magshonger en wreedheid vergelyk met dié van honger wolwe wat teen die aandskemer uittrek om na 'n prooi te gaan soek. Uiteindelik (8e9a) word die skielike en onafwendbare van hulle koms beklemtoon deur dit te vergelyk met 'n arend wat vanuit die hoogte neerskiet op sy prooi. Die doel van hulle koms is duidelik: Dit is om חֶמֶץ (vergeelyk 2c en 3c) te pleeg. Deur hulle optrede word die noodsituasie waaroor die profeet aanvanklik gekla het, geïntensifeer.

Strofe D

In hierdie strofe word die aanval van die Galdeërs, hulle optrede teen ander volke aan die orde gestel. In stige 9 (9bc) word eers in die algemeen na die aanval verwys. Die opmars van hulle front word in 'n metafoor vergelyk met die verwoestende uitwerking van die warm oostewind. Deur 'n vergelyking word die werklikheid

daarvan beklemtoon: Niemand kan voor hulle staande bly nie. Hulle versamel krygsgevangenes soos sand. Hulle opmars is onkeerbaar.

In die volgende drie stiges word hulle aanval beskryf. Geen koning kan voor hulle bly staan nie (10ab). Inteendeel, die konings wat teen hulle probeer weerstand bied, is vir hulle 'n bron van vreugde, 'n voorwerp van spot. Dit word beklemtoon deur die gebruik van קלס en שחק. Hulle stuit nie voor 'n versterkte vesting nie (10cd). Hulle lag (וישחק) vir die vesting (מבצר), hoop 'n beleëringswal daarteen op (ויצבר עפר) en neem dit in (וילכדה). In 11ab word nog 'n keer beklemtoon dat die Galdeërs onstuitbaar is. Hulle kom soos hulle wil (אז חלף ריחם) en gaan wanneer hulle wil (ויצבר). Die ergste is dat die een wat hom skuldig maak aan hierdie gewelddadige optrede (ראשם) heeltemal eiemagtig optree. Hy is 'n instrument in die hand van Jahwe, maar hy weet dit nie, erken dit nie. Wat hom betref is sy eie krag sy god (וי לאלהו כחו). Stige 12 (11ab) sluit aan by stige 5 (7ab). In die eerste stige waar die optrede van die Galdeërs beskryf word (7ab), is beklemtoon dat hulle hulle eie reëls maak en geen goddelike sanksie vir hulle dade soek nie. In die laaste versreël (11ab) word die konsekwensie daarvan uitgespel. Hulle eie krag, hulle allesoorheersende magslus, word vir hulle 'n god.

In stansa II word die verskriklike koms en aanval van die Galdeërs geskets. Niks kan hulle stuit nie, hulle erken geen gesag nie. Die verskriklike is dat juis hierdie volk in Jahwe se diens staan.

6.10 SINTESE

Habakuk 1:5-11 funksioneer binne die konteks as reaksie van Jahwe op die klag van die profeet. Dit is geen antwoord op die klag nie, maar 'n skrikwekkende versekering dat Jahwe aan die werk is in die volkerewêreld. Die klem val op die onverstaanbare van God se handeling, handeling wat nie deur 'n goddelose en ontaarde volk as handeling van God herken kan word nie (strofe A). Daardeur word die profeet (en die צדיק) gemaan tot selfondersoek: Sal hulle in staat wees om God se onbegryplike optrede as **God se optrede** te herken? Die optrede van God word in strofe B gepresiseer as die opwekking van die Galdeërs, die volk wat aan die einde van die sesde en die begin van die vyfde eeu soos 'n verwoestende veldbrand oor die bekende wêreld versprei het. Die Galdeërs is instrumente in die hand van God, instrumente waardeur die goddeloosheid skynbaar nie bestraf word nie, maar juis bevorder word! In strofes C en D word die onstuitbare koms en aanval van die Galdeërs deur middel van verskeie beelde uit die dierelewe en die natuur beskryf. Wanneer die Galdeërs uiteindelik gaan, bly die onuitwisbare indruk:

Dit is 'n goddelose volk, hulle eie krag is hulle god. So word die Galdeërs verteenwoordigers van die עֲשֶׂה oor wie se optrede in die voorafgaande perikoop gekla is.

Hierdie perikoop sluit aan by die tema van die boek. Op die vraag waarom God sekere dinge doodeenvoudig toelaat, is daar geen klinkklare antwoord nie. Die profeet kry die versekering dat God aan die werk is in die geskiedenis, maar dikwels op 'n onbegryplike wyse. Dit is nie almal wat hierdie werk as Jahwe se werk kan herken nie.

EINDNOTAS : HOOFSTUK 6

¹ Veranderinge wat dikwels voorgestel word, maar op grond van verskeie oorwegings nie aanvaar hoef te word nie, is die volgende:

- * **עֲשֶׂה** in 5a word op grond van die Septuaginta se οἱ καταφρονῆται na **עֲשֶׂה** verander. Na alle waarskynlikheid kom laasgenoemde vorm ook in 1QpHab voor (Brownlee 1959:7). Hierdie twee teksgetuies word deur talle eksegete aangevoer as motivering om die Massoretiese teks te wysig (Marti 1904:338; Cannon 1925:67; Brownlee 1971:256; Dykes 1976:19). Die Massoretiese teks is egter heeltemal duidelik. Na alle waarskynlikheid het die lesing **עֲשֶׂה** ontstaan onder invloed van 1:13 (Van der Woude 1978:20). Die tekswysiging berus op 'n verkeerde verstaan van die funksie van die perikoop binne die struktuur van die boek.
- * In 5c word die gebrek aan 'n subjek in die konstruksie **עֲשֶׂה עֲשֶׂה** as problematies ervaar. In die Septuaginta word 'n subjek voorsien, naamlik: ἐγὼ ἐργάζομαι 'ek doen (iets)'. Indien hierdie lesing aanvaar word, moet die 1 enkelvoud selfstandige persoonlike voornaamwoord **אֲנִי** bygevoeg word, of **עֲשֶׂה** moet as **עֲשֶׂה** gelees word (Marti 1904:338). Sommige eksegete behou die Massoretiese konsonante, maar vokaliseer **עֲשֶׂה** as 'n passiewe partisium Qal, dit wil sê **עֲשֶׂה** 'iets word gedoen' (Van Katwijk 1912:68; Deden 1953:259; Smith 1984:100). Dit is egter onnodig om die teks te verander indien die subjek van **עֲשֶׂה** as onbepaald beskou word, dit wil sê: 'iemand gaan iets doen' (Sellin 1930:389; Van der Woude 1978:20). Die teenwoordigheid van 'n onbepaalde subjek hier pas juis goed in by die funksie van die perikoop.
- * Dikwels word **הַגִּלְדָּיִם** in 6b nie as deel van die oudste stratum van die teks aanvaar nie. In sommige weergawes van die Septuaginta kom 'n langer lesing hier voor, naamlik τοὺς χαλδαίους τοὺς μαχητάς 'die magtige Galdeërs'. μαχητάς korrespondeer met die Hebreeuse **הַגִּלְדָּיִם**. Sommige eksegete aanvaar dat τοὺς χαλδαίους 'n latere interpretasie is van τοὺς μαχητάς. Hulle lees dan **הַגִּלְדָּיִם** 'die magtiges' in die plek van die Massoretiese **הַגִּלְדָּיִם** 'die Galdeërs' (Elliger 1956:29; Horst 1964:172; Staerk 1933:22). So 'n tekswysiging is egter onnodig. τοὺς μαχητάς is eerder 'n byvoeging uit 'n tydperk toe die Galdeërs nie meer bekend was nie (Brownlee 1959:9; Rudolph 1975:204; Van der Woude 1978:143). Nog onwaarskynliker is die tekswysiging wat voorgestaan word deur Duhm (1906:5) en Torrey (1925:283). Beide stel voor dat **הַגִּלְדָּיִם** of **הַגִּלְדָּיִם** in die plek van **הַגִּלְדָּיִם** gelees moet word. **הַגִּלְדָּיִם** word dan geïdentifiseer met die Grieke onder aanvoering van Alexander die Grote. Hierdie wysiging berus egter op geen teksgetuies nie. Dit is 'n konjektuur wat spruit uit die teorie van Duhm en Torrey dat die

boek in die Griekse tydperk gedateer moet word. Die Massoretiese teks word ondersteun deur 1QpHab. Daar word die כְּשֵׁיִם in die toepassing wel geïdentifiseer as die כְּתִיִם. Binne die konteks van die Qumrangemeenskap dui laasgenoemde term waarskynlik op die Romeine (Van der Woude 1978:143).

* In 8b word die lesing λύκοι τῆς ἀραβίας ‘woestynwolwe’ in die Septuaginta aangetref in die plek van die Massoretiese עֲרַבִי וְאֲרָבִי ‘aandwolwe’. Elliger (1950:158-175) het uitvoerig betoog dat die lesing van die Septuaginta bo die Massoretiese lesing verkies moet word. Volgens hom pas die beeld van die honger steppewolf uitstekend by die beskrywing van die gewelddadige mag in 1:5-11. Daarteenoor is dit onduidelik wat ‘aandwolf’ sou beteken. Elliger word deur talle eksegete gevolg (Horst 1964:172; Keller 1971:149; Rudolph 1975:204). Van der Woude (1978:23) toon egter aan dat die beeld van honger wolwe wat teen die aand uittrek op soek na prooi ewe goed inpas by die beskrywing van die optrede van die Galdeërs. Die Massoretiese teks is dus verstaanbaar.

* Die frase וּפְרָשֵׁי וּפְרָשָׁיו וּפְרָשָׁיו מִכְּחוּק וְבָאָר in 8cd, is problematies. Die opeenstapeling van identiese konsonante kan die gevolg van skryffoute wees. ’n Vergelyking tussen die wyse waarop die teks in BHS en BHK gedruk is, toon duidelik dat daar geen eenstemmigheid bestaan oor die wyse waarop die versreëls afgebaken moet word nie. Veral die herhaling van וּפְרָשָׁיו kom vreemd voor. Tekskritiese wysigings word by elke woord, met die uitsondering van מִכְּחוּק voorgestel. Die belangrikste pogings om die moeilike teks te verhelder, is die volgende:

- Soms word probeer om die herhaling van וּפְרָשָׁיו te vermy deur die twee identiese woorde verskillend te vertaal. Deissler (1984:223) vertaal die frase byvoorbeeld as ‘sy perde en sy ruiters kom op ’n galop, hulle kom van ver af’. Rudolph (1975:204) se voorstel sluit baie nou hierby aan. Hy lees die twee identiese terme as: וּפְרָשָׁיו וּפְרָשָׁיו ‘die perde van sy ruiters’.
- Die herhaling kan vermy word deur die tweede וּפְרָשָׁיו bloot as dittografie te beskou en weg te laat (Deden 1953:260).

Nie een van bogenoemde voorstelle is bevredigend nie. Deur die woord anders te vertaal, word die probleem nie opgelos nie. Om וּפְרָשָׁיו bloot weg te laat, is weer te simplisties. Daarom soek talle eksegete die oplossing in ’n konjektuur:

- In die Septuaginta lui hierdie frase: καὶ ἐξῆλθον οἱ ἵπποι αὐτοῦ καὶ ὄρμησουσιν μακρόθεν ‘en sy ruiters kom aan op ’n galop, hulle storm van ver af’. Meningsverskil bestaan oor hoe die Hebreeuse oorspronklike van die vertaling daar sou uitsien. ὄρμησουσιν sou beskou kon word as ’n weergawe van וּפְרָשָׁיו met weglating van וְבָאָר. Bosshard (1969:480-482) lees וּפְרָשָׁיו as וּפְרָשָׁיו ‘hulle spreid uit’. Humbert (1944:36) lees וּפְרָשָׁיו of וּפְרָשָׁיו ‘hulle plunder’. Rudolph (1975:204) meen egter ὄρμησουσιν is ’n vrye vertaling van וְבָאָר terwyl וּפְרָשָׁיו as dittografie beskou moet word. Sy vertaling lui: ‘Sy ruiters kom op ’n galop, hulle kom van ver af’.
- In 1QpHab ontbreek וְבָאָר. Die teks lui: פָּרוּ וּפְרָשָׁיו פָּרוּ מִכְּחוּק. Brownlee (1959:11) beskou וּפְרָשָׁיו as ’n 3 manlik meervoud van פָּרַשׁ ‘uitsprei’. Die vertaling sal dus lui: ‘Sy ruiters kom op ’n galop, hulle spreid van ver af uit’. Elliger (1953:48-49) meen egter dit moet gelees word as וּפְרָשָׁיו ‘hulle spring’.
- Van der Woude (1976:23) dui aan dat die vertaling van פָּרוּ met ‘galop’ problematies is. In Jeremia 50:11 en Maleagi 3:20 verwys die term na die uitgelate gehuppel van kalwers. פָּרוּ is

'n wisselvorm van פוץ\פצו 'verniel' wat in Nahum 3:18 voorkom. ופךשוו lees hy as 'n werkwoord, naamlik פךשוו, wat hy gelykstel met פךצו 'verwoes'. Hy behou ובאו maar lees dit in noue kombinasie met ופכו, dus: 'hulle kom aangevlieg'. Die hele frase moet dus lui:

וּפְכָשׁוּ וּפְכָצוּ וּפְכוּ וּבְאוּ מִכְחוּק וּבְאוּ וּפְכוּ
מִכְחוּק וּבְאוּ וּפְכוּ

Dit is uit hierdie oorsig duidelik dat dit geen maklike taak is om die tekskritiese problematiek van hierdie frase op te los nie. Van der Woude se stigometrie maak sin, maar sy gelykstelling van פוץ met פוץ en פרוש met פרוץ is problematies. Hierdie afleidings berus nie op seker gronde nie. Indien ופךשוו as 'n werkwoord gelees word, word die herhaling van dieselfde naamwoord uitgeskakel. Die probleem met al hierdie voorstelle is egter dat uit die oog verloor word dat die Massoretiese teks heeltemal verstaanbaar is. Om bloot op grond van die moderne leser se evaluasie te besluit dat 'n herhaling steurend is, is ongegrond. Die Massoretiese teks word inderdaad deur talle eksegete as korrek aanvaar. Die frase word gelees as 'n 3+2 (ופכו ופכו ופכו) of 'n 2+3 (ופכו ופכו ופכו) 'op 'n galop kom sy ruiters, ja sy ruiters \ hulle kom van ver af' of 'n 2+3 (ופכו ופכו ופכו) 'sy ruiters kom op 'n galop \ sy ruiters kom van ver af' stige (Sellin 1930:390; Kraeling 1966:249, Taylor & Thurman 1956:982; Von Ungern-Sternberg & Lamparter 1975:14). Indien erns gemaak word met die Massoretiese punktuasie, is laasgenoemde moontlikheid die aanvaarbaarste.

* In 11b skep die woord ופכו probleme. ופכו kom in die Ou Testament talle kere voor in die betekenis 'om verkeerd te doen, om skuldig te wees'. Binne die konteks lyk hierdie verwysing vreemd. In Habakuk 1:5-11 word 'n beskrywing gegee van die gewelddadige optrede van die Galdeërs, optrede waarvoor die profeet in 1:12-17 by God kla. In die lig daarvan lyk die oordeel wat reeds hier oor die Galdeërs uitgespreek word, onvanpas. Verskillende pogings word aangewend om hierdie probleem te oorbrug:

- In 1QpHab word die woord weergegee as ופכו. Dit word gewoonlik beskou as 'n imperfektum van ופכו 'plaas, maak'. Nowack (1903:279) vertaal 9b (met weglating van ופכו) as: 'en hy maak sy krag tot sy God'. Sellin (1930:392) en Elliger (1953:50) se voorstelle stem hiermee ooreen.
- Rudolph (1975:205) aanvaar die konsonanteteks van 1QpHab, maar bring ופכו in verband met ופכו 'verwoes'.
- Van der Woude (1978:24) behou die konsonanteteks, maar groepeer die woorde anders. Hy gee die frase weer as ופכו ופכו ופכו. Hy beskou ופכו as 'n wisselvorm van ופכו 'daar is'. ופכו is 'n wisselvorm vir ופכו, wat in hierdie geval vertaal kan word as 'en wat betref'. Hy meen dus die frase moet vertaal word met: 'en wat sy krag betref, dit is sy god'.

Al hierdie voorstelle is aanloklik en word boonop deur 'n teksgetuie ondersteun. Van der Woude se voorstel maak binne die konteks sin, maar dit is 'n ope vraag of die wisselvorm ופכו=ופכו wel voorgekom het. Die voorstelle wat berus op 1QpHab bied eweneens 'n alternatief op die Massoretiese teks wat binne die konteks sin maak. Tog kan daar nie ontkom word aan die vermoede dat die weergawe in 1QpHab 'n vereenvoudiging is van 'n teks wat moeilik begryp is nie. Moontlik moet die Massoretiese teks behou word en soos volg geïnterpreteer word: ופכו tree in hierdie konteks nie as 'n werkwoord op nie, maar as 'n naamwoord. Dit word, soos in Genesis 42:21 en 2 Samuel 14:13, gebruik om te verwys na die skuldige party, die een wat

verkeerd opgetree het. Dit is dus nie 'n oordeel nie, maar bloot 'n verwysing na die een wat in die voorafgaande verse beskryf is as 'n geweldenaar. In hierdie sin is ~~וַיִּשְׁפֹּךְ~~ 'n sinoniem vir ~~וַיִּשְׁפֹּךְ~~ in die voorafgaande perikoop. Van hierdie skuldige party word gesê dat sy eie krag sy god is. Vers 10b kan dus vertaal word as: 'en die skuldige party: wat hom betref is sy eie krag sy god'. Aan die einde van die perikoop word gewys op die ironie van die situasie: In vers 6 sê Jahwe vir die profeet dat Hyself die Galdeërs opwek, maar hierdie Galdeërs ken net een god, naamlik hulle eie krag. Juis hierdie feit dwing die profeet om opnuut sy lot by God te bekla.